

№ 17 **ბაშმარჯოს თავისუფალ ხალხმებას**
 თავისუფალ საბჭოთაო ხალხს!
ბაშმარჯოს საბჭოთაო ხალხს!
 დემოკრატიულ განთავსებას!

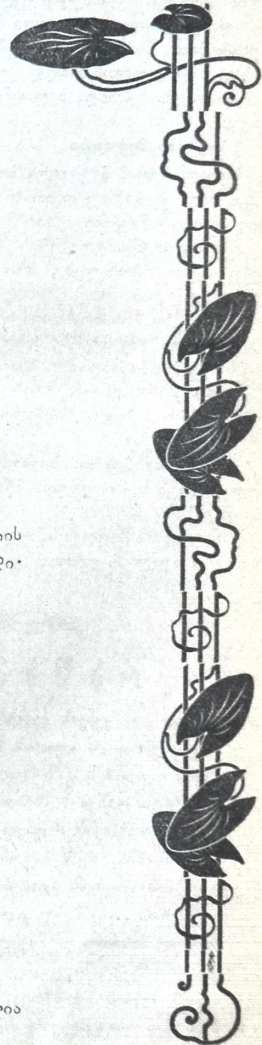
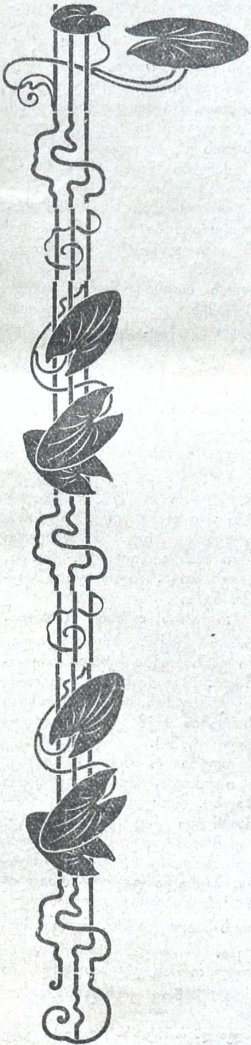
ფასი 15 მანათი

„თავისუფალი და სოციალიზმი“

წლიურად 500 მან., ნახევარი წლით 250 მან. თითო ნომერი — 15 მან. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, ბაზრის № 20 ქართ. ბეჭდვითი ანზ, სტამბაში, რუსთ. № 26 ფოსტით: თბილისი, რედაქცია „თავისუფალი და სოციალიზმი“ იოსებ იმედაშვილს. **ტელეფონი № 4-73.**

დაარსების წელიწადი მეათე, გამოცემის მერვე
 სათვართო, სალიტერატურო, სამუსიკო, სამხატვრო და საზოგადოებრივ შინაარსის ყოველკვირეული ჟურნალი.

დაარსდა 1910 წ. **კვირა, მაისის 9** გამოდის 1920 წ.

სახალხო ტრიბუნის რაფიელ ჩიხლაძე.
 გარდაცვალების წლის თავი. დღეს, მაისის 9, კუკის სასაფლაოზე 12 ს. დანიშნულია სამოქალაქო პანაშვილი.

კომპოზიტორი ნ. ხულხანიშვილი მეუღლით.
 (გარდაცვალების 6 თვის თავი. სურათი გადაღებულია 18 წლის წინად).

სახელოვნო ღლიური

ხელოვნების სახეიმიოღ

გასაოცარ და უმშვენიერეს ხანაში ეცხოვრობთ: აღმინათა გამეცეკება, ურთიერთის დაუნდობლობა, იარაღის ეღარუნე, შემეკვარ ლული გული და... ხელოვნების სახეიმიოღ მზადება!

ეს არას ჩენი თანდაყოლილი თვისებაა.—„რაც გინდ ზამთარი ჰყინავდეს!..“ ქართველი მაინც თავისას არ დიშლის.

ამისი ცხადი დამატეკებელია თბილისის მუშა-აავან პირველ მაისის სახეიმიოღ დღესასწაული და ამავე დღეს ნაძალადევის თეატრის გახსნა!

რა სადა, ამავე დროს რა მშვენიერი, რა მიმიღღ-ველია: ყოველი კუთხე-კუნჭული გიომის, გიცინის.

ღეს გააკეთა ქართველი მუშის მარჯვენამ,—გან-საკუთრებთი ნაძალადევის მუშამ! ოჰ, რა ბედნიერება იქნება, საქართველოს ყოველ კუთხეს თუ ასეთი ტაძარი ეღარსა და შიგ წმინდა ხელოვნების წმიდა ცეცხლი გა-ღლივდა!..

პოეზიის მეღლისი

ღიად, მუღამ მეტყველი პოეზიაც გამოკრთა! ლა-მაზ თქმათა ქერუნეიც დიარაზნენ და სხვადასხვა რწმე-ნით, ამიერიღან ერთი გეზით მიიარბთებანი:

ღეს გეზთა მშობელი ერის გრწობა-გონებით ამაღ-ღება, გაკეთილშობიღება, სრულქმნა, ზეკაცად გარდა-ქმნა!

ასე შებჭერის თავისუფალ სამშობლოს.

ღავე, ვარეშე მტერს; საზღვარზე მომღღარი შვე-ზნელ ძალას თუ ჩენი მზედობა ზღლით და სისხლის შეწირ-ვით იგრიებს, შიგნითი მტერი-ვეღურება, უდაღმაი-ნობა ლამაზი სიტყვის მიქმელთ მაღალი გრწობის ქე-რუმთ გარდაქმნან.

ამისი საწინდარია პოეზიის დღე, მაისის 7 გამარ-თული, როცა საქართველოს მწერღები დარაზმულნი გა-მოვიღუნენ!..

ხელოვნება საღღესასწაულად ემზადება და ვისურ-ვით მისი მეღლისი დროით გეზიღღონს!..

რ ა ვ ა ე ლ ი

რაფეულს ამშვენებს ვეღური თემბი, ამავე შებღი და თფღის სიღწეზღეკ, ჭეკანნი ყაღამას გაზღღიღი რითემბი, წამტაცღი ოღნების მარღი სიღწეზღეკ.

იღწეზღებს რაფეულ ძეიღრფასი რაზშით რაშში, რომ ბატონბას ღელა რტონღდის, მას დიღსნს ადიღებს მსოფღაო ზნღ.ზშით,

რომ „ტემბის“ კაღთების დღკონს მოეგანღღ.

რაფეულ სნღით და მიქელ ანჯეღი—

ეს ორი ჰოეტის შეგღავი დიღება—

თუთო სუღის ხეღმწიფეკ, მისივე დამსჯეღი ჩემს წინ ისტებს ვით აბღღეს დიღება.

სოკი ეზრღღიღეკ

ილია გურგაღი ღა თითრი გიორგი

(ქართველ მუშათა ხელოვნების ტაძარში) ნაძა-ღადღეში პღენანარის სახელოვნო კლუბის გახსნის საღა-ღამოზე ნოე უორღანია მერი მაისის 1 წარბოთქმული სიტყვა.)

მოილოციან ამისთანა კობტა, ლამაზი, მუშის მარ-ჯვენით და ენერგიით ავებულ კლუბის გახსნა. ქართველი მუშა მუღამ დიღე შეგვებით გააიორღოდა და დღეღანღღ-ღი ზეიმი ამის ნათღად დამატეკებელია, მზოღოდ აქ, ჩენში მოზღა ნამღღელი რევიღიღეკი და არა იქ, ოსუე-თში, საღაც მარტოღღენ ზგრევა არის. რევიღიღეკის მიზანი ის კი არაა, რომ დანაგროს, მოსპოს ის სიღღა-ღრე, რომელიც წინა თობას შუეუქნია არამედ მასა გამო-ყენება. ამ მზოთ დღეღანღღელი დღე საუკეთესო გამოზა-ტულეზაა ჩენის და რუსეთის ზგზსა. იქ მზოღოდ ზგრევაა და არავითარი შემოქმეღებით მუშობა: დღკეღულია წარბოღება, მუშათა კლასის საწინელ პირობებში სეცო-ვროზს. ვაზთებში გამოქეღენღღულ უკანასკნელ სტრუქ-ტუკეურ ცნობების მიხედობი რუსეთის უკსადღენღად, ე. ი. იმ სიმიღღღისად ღღღღაღის შესაქმნელად; რაც რევი-ღიღეკიამღღ იყო—საქირიაა მზ მიღღიარღი სტერიღიღი, ჩენი ფულით რომ ვიანგარიღო, მზ ათასი მიღღიარღი მანეთი, ე. ი. ფული, რომლის დათვღაც კი შუეუქმღებელია.

საქართველოს და რუსეთის გზები გაიყარენენ და დღეს, როღღესაც რუსეთის ძაღები ჩენს საზღვრებს ჩამღღღოღან, თუ მით შესღღეს აქ შემოღღონ, ეს იქნება ჩამორჩენიღი ძალის მაღალ კულტუროსან ქევეღანღად, ე. ი. უკან დაღეღვა. ეს არასიღღეს იქნება და ჩენ ღრმად დარწმუნებულნი ვარო, რომ გამარჯღეღული ყოველთვის გამოვა მაღალი კულტურა! (ტაში.)

რუსეთის და საქართველოს ხალხის შორის დიღი განსხვავება ხასითსა, ტემპერიამენტში. ეს ნათღად ისა-ღება თუნდ იმ სახალხო გაღმოკეღებში, რომელიც ყო-ველი ერის დამახასიათებელია.

რუსეთის გმირი, თქვენ ღღღად წიღენიღდან გეკო-ღინებთ, არის იღღია მურიღმეკი. იგი ოცდა ათი წღღიღწა-ღი ფეზზე იწვა და ეციზა. ყველა მას თაზში ურტყამდა, მარამ ზმას არ იღება. ოცდა ათის წღღის შემღდეგ კი, როცა ღღღენ მიეცა, ადგა, აიღო ჯოზი და ყვეღაფერი მიანგრო-მოანგროა.

ასე მოქეკა რუსის ხალხი. სამასი წღღის განმავ-ღობაში, ოღმანოგების ხელში იგი ფეზზე იწვა და ეციზა. ყოველი გროღღღოღი, სტრაქინიკი თუ მამასხლისი მას თაზში სცემდა, მაგრამ იგი ხმას არ იღებდა. და აი, ეხღა, სამასი წღღის შემღდეგ იგი ადგა, აიღო ჯოზი ხელ-ში და ყვეღაფერი მიანგრო-მოანგროა.

ჩენი ხალხის გმირი კი არის თითრი გიორგი, რომელიც სახელმწიფო გერბად გეაქეს. მას და იღღია მეურომეკის შორის ვარგვანი განსხვავებაც დიღია. თეთ-რი გიოროგი ლამაზია, ტანაღი, მკვირცხლი, როგორც ქართველი ხალხი, მშვენიერ ცხენზე ზის. იღღია მეურომეკი სქელია, უზარმაზარი, მის სიმიღღის ქვეშ იღღია უშეგამეკე-ღი ცხენი იზღიღება... (სიციღი ტაში.)

თეთრი გიოროგის თაღის დღღეში არ სიძინებია ფეზზე. იგი მუღამ შუბით ხელში იბოძოღდა, მუღამ აქტიურო იყო, როგორც ქართველი ხალხი, რომელიც მუღამ იბრ-ძოღდა და აქტიურო იყო შვეზნელი რეაქციის დროსაც. და ეს ორი სიმიღღო არის გამოზატკეული საქართველოს და რუსეთის ბედსა. იქ არის მზოღოდ ზგრევა ბოღშეკე-ღის საზოთ, აქ არის შენება, ბრძოლა უკეთეს მომავლი-სათვის და ამის საუკეთესო მარჯენებელია დღეღანღღი დღღე, როცა თქვენ აავთეს ეს სასახლე მაზინ, როცა ჩე-ღს ირგვეღე მზოღოდ ზგრევა.

მოგიღღოცავთ დღღეღანღღელ ორმავ დღღესასწაულს და გისურვებთ წარბატებას. *)

ნოე უორღანია.

*) ტაში, დარბიზი ღღღეზე ადგა და ორიტარს ოვეციღენა გაღე-მართა.

საქართველოს მხედრობა

ქართული ჰიმნი *)

ჩვენს თვითარსებობის ისტორიის უღამაზესი კაბა... დონები იწერება, ოქროს კაბადონები.

ამის მოწმე-მონაწილენი თვით ჩვენა ვართ.

საქართველოს დაუძინებელ მტრების და მუხანათ მუზობლების ჯოჯოხეთური გულის თქმანი ამოძაბედენ. ერთის ხელის მოქნევით მოინდომეს დაეხვით, რაც ჩვენმა ხალხმა და მისმა ღირსეულმა მესვეურებმა შეუჩერებელის ბრძოლით მოიბოვეს.

მაგრამ მწარედ მოსტყუდვენ: ისტორიის შორეული მრწამსი, ქართველის გულიგულში ღრმად ჩანგრეული სიყვარული თავისუფლებისა, მამულის ერთგულებისა და რაინდობა უფრო ძლიერი აღმოჩნდა.

ამ მუხანათების „ვაიმოსლას“ პირველ მისს დამსახურებულ პასუხი გასცა შეგნებულმა ქართველმა ხალხმა; მათსავე „რეგოლიუციონურ გადატრიალებებს“ განზრახვას, იუნკერთა სასწავლებელში ჩვენი ახალგაზრდა მხედარნი ღირსეულად შეხედენ:

— დაგვენბლით! — დასძახეს მუხანათებმა მძინარ ახალგაზრობას და მათუხრებით თავს დაადგნენ: მთავრობა უკვე ჩამოგდებულია, ყველგან ჩვენ გაეგინარჯვეთ!

— კარგი! — მიუყეს ნამძინარმა ქართველმა იუნკერებმა: ჩვენც ჩვენს მოვალეობას შევასრულებთ, — გაუმარჯოს საქართველოს! დასძახეს და იარაღიანებს უიარაღოთ, შიშველ ხელებით და სკამებით დაუწყეს თავიების მტერევა, ერთმა მხედარმა დრო იხელთა, გასხლტა, ფანჯარიდან ჩახტა და უფროსთ აცნობა, მეორემ მტრის რკალში შეძება, თოფს დასტაცა ხელი და სროლა ასტეხა... ხმაურობაზე გამოიციდენ საქართველოს ჯარების მთავარსარდალი გენ. კვინიტაძე, პოლკ. ჩხეიძე... თავდაძეებმა რამდენჯერმე დასალეს რევოლვერი კვინიტაძის, მაგრამ უშედეგოდ: თერთმა გიორგიმ დაიფარა თვისი ერთგული მხედარი. შეუტრეს პოლკ. ჩხეიძესაც, მაგრამ ჩხეიძე არ შედრკა: ვაჩერდა, ვითარცა მამაც ქართველს შეგფერის და ორის სროლით ორი თავდაძეები მიაწვინა, მესამე დასტოვა ..

მუხანათ დამცემებმა დასპრეს ორი იუნკერი, ერთი კახელი თავადი შეილთავანი მაყაშვილი მოკლეს, სამაგიეროდ მათ დასტოვეს რამდენიმე მკედარი, შეპყრობილი და მივიღ მათი გეგმაც გამოიმეღვენდა. გამოირკვა, რომ ესენი უმთავრესად სომხები არიან... ფულით მოსყიდულნი, რომელთაც ერთის შებერვით მოინდომეს საქართველოს თავისუფლების მოკლა. . მაგრამ შესცდენ: საქართველოს უკვე ერთგული მკველი გაუნდა — თვით ქართველი ხალხი, მისი ნორჩი მამაცი ჯარი და გვარდია... თერთმა გიორგიმ შუბი შეიმალდა და მისი ჩამორთმევა არც ისე ადვილია!..

ვაშა ქართველ ახალგაზრდა მხედრობას ვაშა მის, ღირსეულ მესვეურთ გენ. კვინიტაძეს, პოლკ. ჩხეიძეს და სხ., რომელითაც საარაკო სიმამაცე გამოიჩინეს! ნეტარ ხსენება მუხანათობისგან დაწერიულ მოვალეობის ერთგულს იუნკერს, მიხეილ მაყაშვილს, რომელმაც ნორჩი სიციცხლე საშობლოს თავისუფლების დაცვას შესწარა და ქართველ მხედრობის სიმამაცის ოქროს კაბადანი თავის უმანკო სისხლით დასწერა!..

ვაშა ჩვენს თეთრი გიორგის წითელ გვირგვინს!..

იოსებ არმათიელი

სახელმწიფოსა ჰქმნის ერი,
ერია მისი ბატონი,
მესაკუთრე და მმართველი,
უცილობელი პატრონი.

მაშ, ვაშა ჩვენსა მთავრობას,
ერისგან შექმნილ ძალასა,
ერი მას უძღვნის მალლობას
და წრფელის გულით საღამას!

გაუმარჯოს ქართველ ერს!
გაუმარჯოს საქართველოს!
დიდება მაღალსა ღმერთსა
და მთავრობას სასახლოს!

ახო

ბანცლათა კარნახი

V

ს ა რ წ მ უ ნ ო ე ბ ა .

I

ქამსა ცისკრისასა, ოდეს წყვილიდი განვლიდა ჩვეულებრივ ყოფას და სინათლე ეფინებოდა არეს, მათა გულის სიღრმეში გაშენებულ მონასტრის ზარების ხმა — შეწყობილი გუფენი არღვევდა საპარისებურ მკუდროებას. აღამიანებოც იშლებოდნენ...

ზარის ხმასთან ერთად, შავად მოსილ მონაზონთა გაფერპყრთალებული სახენი ნელი ნაბჯით გაივლიდენ ტაძრას ბქეს.

ვატაცუბულნი უხილავ ხატებათა წარმოდგენით და ზემთავონებულ რწმენით აღსავანია, კლემბა - მოსილებით წარსდგებოდენ ღვათების წინაშე.

ჰაერი იესებოდა გუნდრუკის სურნელებით.

კიდევ ზარის გუფენი და თავდებოდა მოძღვარის უქანასკნელ აკკორდად ქვეული „ამინ“!

და მას მოჰყვებოდა მორწმუნეთა საერთო ვალთა, და მონასტრის ზღუდეთა შორის ყოველი იმოსებოდა იდუმალი განცდის გამოუტყნო ზღუდლით.

და ნინოც ამ დროს ლოცვად იღვა თავის ბნელ სენაკში.

ის არას დროს არ უნახავთ ტაძრის თალბე — ქვეშ ლოცვად დამდგარი მრავალთა შორის.

ის იყო მარტო თავის სენაკში და მარტოკა ლოცულობდა.

ნინოს ლოცვას დროს სახე იცვლებოდა, თვალბე, უტიკლებდა, ცრემლები სხივებათ ეფრქვეოდენ ცივს ნიადაგს.

*) გაღლებულია ნოტებზე და ამ მოკლე ხანში ცალკე გამოვა.

რედ.

ვერავინ არჩევდა მისი ლოკვის საიდუმლებებს სიტყვები გალობის ქსელში იფანტებოდნენ და იშლებოდნენ.

დაიწყებოდა ტაძარში საერთო გალობა და ნინოც მას მიჰყვებოდა, მათთან ლოკულობდა.

ვერავინ კადნიერდებოდა, რომ ნინოს ლოკვისთვის იდუმალობით ყური მიეპყრო.

მას ყველა მოწიწებით უტკეროდა.

და იმ დღესაც ჩვეულებრივად.

გათავდა საერთო სამსახური ღვთისადმი.

და მონაზონთა გუნდნი ნელის ნაბაჯით მიუახლოვდნენ ნინოს სენაკს, მოკრძალებით შედგენენ.

ის ისევ თვალცრემლიანი განაგრძობდა ლოკვას.

ისევ ლოკვად დგას.

ისმოდა ხმა მონაზონთა.

ცოცხალი ხატებაა, უზენაესი რწმენისა.

და ყველა თავ—თავის სენაკში შედიოდა.

ნინო—ქი, შესწყვეტდა რა მზურავალე ლოკვას, ცრემლიან თვალებს ირგვლივ მიმოაუვლებდა, დარწმუნდებოდა, რომ მარტია, მოისხამდა შავს მანტიას და სასაფლაოსკენ გასწვდა.

და მივიდოდა იქ ერთ განმარტოვებულ საფლავზე, სადაც დასრულებოდა მისი ლოკვა, მერე დაბრუნდებოდა თავის სენაკში.

II

გარიჟრაჟი სიბნელის გაცრეცილ სახეს სინათლის ოქრის ისრებით შეებრძოლა, რადენიმე წუთი და ყვავილოვანი ბუნება კისკისა მზემ გულზე მიიკრა.

მონასტრის ყოველი კუთხე მეტი სიხალისით ახმაურდა.

იწყებოდა ლიტანია, მწყობრად ლაგდებოდნენ მორწმუნენი.

ნინოს სენაკი სლუმს. მისი კარები არ იღება. ისმის ძახილი—მოსიყვალულე:

—სად არის ნინო?.

—მოიყვანეთ..

—წავიდეთ, დებო გავალვითო, გავალვითო.

და შეაღეს სენაკის კარი.

დაირეკა წვევის ზარი. ყველა ტაძარში იკრიბება.

ნინო შუალამის ხანს ადგა და ლოკვად დვას. მას წინ აბრეშუმის მშვენიერი ქსოვილით იფარება სალოკავი ხატი. სანთელი შეუქმუნდალ კიმბიებს.

მონაზონნი, ვით არღილდნი, თავს ადგანან მორწმუნეს, ლოკვით ვატყებულს.

ვერ კადნიერდებიან შეუშლონ ლოკვა წმიდა. ზარი ისევ წვევას ხმით იძახის.

—ნინო!..

ის ისევ ლოკვად დგას, არ ესმის.

—ნინო, ლიტანია იწყება... წამოდი, იქ ილოკე..

ის შეკრთა. მიიხედა, სანთლის შექმნე ცრემლიანი თვლები ელვარებოდა. სიღუმს.

—წამოდი, წაო!

იყო ერთხმა მოწოდება მონაზონთა.

ნინოს საგენი ნელის თრთილით ამოძრავდნენ.

—სად?..

—ტაძარში.

—მე იქ არა... წადით თქვენ, მე აქ ვლოკულობ.

ყველა განცივდრდა.

—როგორ შეიძლება! მოძღვარე არ ინებებს ასე მოიქცე.

ნინო ერთ წუთს მიაჩერდა მონაზონთ, მერე ხატს მიაპყრო თვალები.

—მოძღვარი .

ყრუთ ვაისმა ნინოს ხმა.

—განრისხდება.. ყველა მონაზონნი იქ უნდა შევიკრიბნეთ.

ნინო მიატკერდა ხატს და ნაქსოვით დაუარა იგი

—ერთი ხატის წინ?... არა, მე ჩემი ხატი მისვენია აქ... მასზე ელოკულობ..

მონაზონნი უტკერებენ ნინოს..

ამ წუთს ის შეცვლილიყო ვერ იცნეს... ერთხმად შეეკითხნენ.

—შენი ხატი!..

—დიად, ჩემი... საკუთარი.

იქაურობა სიჩუმემ მოიცვა.

ზარი დაიოკა... შეკოთენ...

—წადით!.. მე არ მოვდივარ...

ნინოს სიტყვები მტკიცე და მაყი იყო, მონაზონებმა ცივად დასტოვეს სენაკი.

III

მოძღვარი მრისხანე სახით შედის ნინოს სენაკში. ნინო ისევ ლოკვად სდგას, ფეხის ხმა გაიგონა... შეკრთა

—ნინო!.. ვაისმა მოძღვრის ხმა.

ნინო პასუხის ნაცვლად მიაჩერდა მოძღვარს.

მოძღვარი მიუხელოვდა ხატს, ხელი გაიწოდა მისკენ—სურს გადასწვიოს ნაქსოვი, რომელიც ფარავს მას.

ნინო ათრთოლდა.

—ხელს ნუ ახლებო!..

—მარტო შენი სალოკავია?!

—დიად!

—უნდა ენახო.

და მოძღვარმა გადასწვია ნაქსოვი ნინო სენაკის კიეს კედელს აკრა, მისი სახე სანთლის შუქმა ნათლად გამოანაკეთა.

გამოჩნდა ხატი... მოძღვარი გაქავდა, ხელი ქსოვილზე გაუშეშდა.. მისჩერებია, არ სჯერას.

საერთო სარწმუნოების სიმბოლოს ჩარჩოში ვიღაცა უცნობის სურათი დაინახა.

სახე მისი არ იყო ზეციური, ის მიწიერი იყო, თმა ხუჭუჭა, ლამაზი სუათი.

—ნინო... ვინ არის ეს ხიწიერი, რომელიც წმინდა ბგსა სენაკისასა სალოკავ საგნად გავიხდია?... ჩამოხსენ!

ნინო ადგილიდან დაიძრა, მივიდა ხატთან და ფარად აეკრა მას.

—სცდები მოძღვარო!.. ბიწიერი არ არის, ის ჩემი სიყვარულის ჩამქრალი ხატებაა.

მოძღვარი აენტო, მისი ხმა ყველას გასაგონად ვაისმა სენაკში.

მრუბო!.. წაბილწე სამოსი მონაზონისა.. განვედ სარწმუნოებისა ამისაგან.

ყველამ გაიგო ეს ხმა წყვილი. და ის განიღვენა...

* * *

ყველა ლოკვად დგას. ლიტანია დაიწყო. სევდიანად ახმაურდნენ ზარები, მას უერთხედა

გალობა მონაზონთა.

იქ ქი, სასაფლაოზე, ნინო ხის—ჯვარის წინაშე ცრემლად იფერქვოდა.

გულზე მიეკრა თვისი სალოცავი ხატი და მასზე ლოცულობდა.

ვათავდა ლიტანია, მიწყნარდა ყოველივე... უკანასკნელად შემოჰკრა ზარმა, და წინის მორწმუნე სულში სიცოცხლის სიმძევა გაწყდა..

მეორე დღეს სასაფლაოზე მეორე ხის ჯვარი აღიშენებოდა.

კ. გერგეხელი

ოფიცერი—სტუმარი—ბ-ნი შილტოვი (ვ. დოლიძის აქეთი და კიტე“ დაწ

ლალი კახეთის მაღალ ნიჭიერ შეილს, ქეშმარიტ ხელოვანს სულმდაბლობა, მეღაქუცობა, გაძრომ-გამოძრომ არა სწამდა. და ერთი მიზნითაგანი ესეც იყო, რომ ის არ ეღვარებდა, რის ღირსიც იყო...

მოგვხსენებათ რაი წლის წინად ჰინნთა შეჯიბრებაზე, სადაც 12—13—დღე საპირო ნაწარმოები იყო წარმოდგენილი, უცხო სპეციალისტების ჟიურიმ მხოლოდ რაი ნაწარმოები მოიწონა. მოწონებულთა შორის რაივე კაცუშასი აღმოჩნდა (ერთი ჰინნი). მეშურნეობამ ისეთი ქსელები გააბ-გამოაბა, რომ... კომპოზიტორმა ხელი ჩაქიწია: ასეთ ინტრიგანებში არაფერი ვაკეთებდებო და, როგორც სჩვენებია, ბახუსს ეხიარა...

კიკუშას ჰინნი დღემდე მივიწყებულია... სად არის პატრონი?

შურ-ღვარძლიანობა და დაბალმა ქიშობამ არ უნდა დაჩრდილოს ქეშმარიტი ხელოვნება. კიკუშას ყოველი ჰანგი დიდი განძია ჩვენის ეროვნულ სამუსიკო შემოქმედებისა და, ამიტომ, საჭიროა დროით შეიკრიბოს გამოიცეს, რათა ერის შეილის გულიდან აღმოხეთქილი მარგალიტები—ტკბილი ჰანგები ერსევე დაუბოუნდეს.

მისი გარდაცვალების ექვსი თვის თავზე მაინც მოვიხადეთ მისდამი მოვალეობა. ეს მით უმეტეს საჭიროა, რო მისი კოლშეილი სიღარიბეშია და ყურადღება ეჭირვება. განსაკუთრებითი ყურადღება შეილება, —ეგება მამის სამუსიკო ნიჭი შეიღობასაც გამოჰყვეს.

ამას გვავალებს ჩვენის სულის მესაიდუმლე—დაუმთავრებელ ჰანგის შემქმენელი კიკუშა სულხანიშვილი..

ექიმი შტოკმანი

კომპოზიტორი ნ. სულხანიშვილი

(6 თვის თავი)

სიმი გასწყდა—ჰაერში მაინც მისი ბგერა ისმის.

კიკუშა სულხანიშვილი ჩვენი ეროვნულ მუსიკისთვის ის გაწყვეტილი სიმია, რომლის დაუთავებელი ჰანგი ჯერ კიდევ ობლად დიდხანს იბგერებს, ვიდრე სამეიგრო გამოგვიჩნდება.

მაგრამ როდის გამოგვიჩნდება, ან როგორ?

ექვსი თვეა, ჯერაც ვერ მოუყარეს თავი კიკუშას—მარგალიტ ნაწარმოებთ და ვერ გამოაშუქურეს... მართალია, მან თავისი დიდი შრომა—ოპერა „პატარა კახი“ ვერ დაასრულა, მაგრამ უკანასკნელ სცენამდე (დაჭრილ ლეგენის შემოსვენებამდე) დაწერილი ჰქონდა. სიკვდილის წინად, ვიდრე ავად გახდებოდა, ოპერის თვალსაჩინო ადგილები თბილისის ჩამოიტანა, რომ „პატარა კახი“-ს კონცერტი გაემართნა. . მის ადგილებს ზოგიერთ ჩვენს მომღერლებს აზღაურებდნენ კიდევ, მაგრამ უცებ ავად გადა, მთელი ნოტები სასტუმროში დარჩა, ანუ მის მახლობელთა შორის გაიფანტა და დღემდე არა ჩანს..

სად არის, რომელმა ბოროტმა ხელმა წაგრაგნა? იმას ხომ ვერვინ ვაბედავს სთქვას, არა ჰქონდაო, როცა „პატარა კახის“ ბგერს ადგილს ახლაც მღერიან და ეს მომღერლები, კიკუშასგანვე გაწვრთნილები, დღესაც სცოცლობენ.

გაჰქრა ნაწერები, მაგრამ თვითშემომქმედ კომპოზიტორის ჰანგი მაინც ჰაერში ბგერს.

ხმა ამოიღეთ, ვისა გაჰკეთ მისი ნოტები?

კიკუშას ბედი არა სწყალობდა.

ქართული ხელოვნება

(ჩემი შენიშვნები)

1801 წელი უფლებრივი დაკანონება იყო იმ ნელ პროცესისა, რომელიც მაღულად თუ აშკარად ხდებოდა ჩვენს სოციალურ განვითარებაში. თვის ისტორიულ შარაგზას ასცდა ჩვენი-მწერლობა-ხელოვნების განვითარებაც. მეცხრამეტე საუკუნის პირველი ნახევარი ჩვენს სოციალურ განვითარებაში სიკვდილის ვამეფების ხანა იყო: ორბელიანების კლასიური პესიზმიმ მკრთალი გამოძახტველია იმ ტრადიციომედიისა, რომელიც პოლიტიკურად მკვდარ და სოციალურად მოღუქნებულ ერის ცხოვრებაში ტრიალიდებოდა. ბარათაშვილის სვედიანი ძახილი სულის ობლობაზე, უთიესტიმობა—უიმედობაზე—შედგვი იყო ძლიერ ეროვნულ ჰილიბისა, რომელიც განიცადა საქართველომ. ზოლო გაფორმებული ბაიონინის სტიქით პოლონეთის მწერლობაც საკმაო გავლენის სტიციება ჩვენის ლიტერატურის მიმართულებაზე, პოლინელ სწავლულთა ზეგავლენით (იხ. ზ. კიკინძის შრომა „ბარათაშვილის პოეზიის მოტივები და სოლომონ დიდაშვილი“).

ამ ხანის ჩვენი ლიტერატურის მკვლევარი ძლიერ შეძრწუნდება, როდესაც ძლიერი ისტორიულის ინტუიციით შეიჭრება ჩვენი ამ ხანის სოციალურ აზროვნებაში და იხილებს ათას მტვერ-წყარო ხატებს.

მაგრამ სოციალურ განვითარებას ხომ თავის კანონები აქვს. იგი დილაექტურის ნახტომებით ვითარდება—ეს მისი მუსიკალური რაიონია.

ჩვენი ხელოვნების განვითარებაც ამ კანონებს უნდა დამორჩილებოდა. მიემართოთ ფაქტებს.

ნურავინ იფიქრებს იმის მტკიცებას, რომ ჩვენს განვითარებაზე გავლენა არ უნებნადეს ჩვენს აქით მომხდარ სოციალურ მოძრაობათა ამბებს, კერძოს საზოგადოებრივ აზროვნებას. მიმტყცივე — ვერ ვიდევ მეთვრამეტე საუკუნეში ითარგმნა ჩვენში, განმანათლებელთა ფილოსოფიის აზრისა და ევროპის ყურეშიაც ქონდა ვასავალი. ხოლო დანიელ ჯონქამე — პირველი ნაზიარები იყო საქართველოს რეალურ სინამდვილით და შემოსულ აზროვნებით. ბარათაშვილი პირველი გამოხემაურა საქართველოში ნოვალიანის რომანტიულ ყივინას და მით „შეტევის და ქაროშხანის ხანა“ ჩვენშიაც ჰპოვა გამოხემაურება. ნოვალიანის ხანა „Sturm — und — Drang — Perioden“ — ის იყო ხანა იმედის გატრუბების; დიდი სოციალური მოძრაობა, საფრანგეთის რევოლუციის შედეგი, გერმანიის ისწაწრმკვეთი სინამდვილე, ჩამორჩენილობა, აი ყველა ის მიზეზები, რომლის დევნივად მოყვა რომანტის ფილოსოფია. პირად „მე“ წარსულში და ოცნებაში მოთქმა-დაკარგულ ბედნიერებაზე, სცენაზე მდიდური გამოსვლა პიროვნებისა, ხოლო სოციალურ კოლექტივის ისტორიის სარბიელიდან განდევნა, — აი კინტრ-ესენცია რომანტიკის ფილოსოფიისა. ძმანთა ბაუერების ელექტიური იდეოლოგია, საშინელი და საძაველი თვით ექვიანობა „კრიტიკულ მიზაზროვნენ“ გერმანულ ინტელიგენციისა — და ყველა ეს — თუ საზოგადოებრივ მეცნიერების ყველა დარგში, როგორც სრულიად ჩამქალის, ჩვენს პოეზიაში განსახიერდა.

ნიადაგი კი საამისოდ ნოყიერი დაახვედრა ჩვენში ფეოდალიზმის სტიქიამ...

და ასე გაგრძელდა დიდხანს. ერის მაჯის ცემა შეჩერდა. ფეოდალიზმის განვითარება სიცოცხლეს უსპობდა ერს და, გარდა ამისა, გარეშე ძალის ზეგავლენა ყოველ მხრივ მხად იყო ეროვნული სიცოცხლის ელემენტები სიკვდილის *pust factum* დაყენებინა. მაგრამ იმანენტური მხარეები ფეოდალიზმის განვითარების ისტორიული აუცილებლობით უმზადდებდნენ მას, როგორც სოციალურ მოვლენას, სიკვდილს.

მაგრამ ამ მოვლენის სასიკვდილო აქტი თვით შიგნით როდი მომხდარა საზოგადოებრივ ძალთა განწყობილებით — რეალურ სინამდვილით, „არამედ-უსებო ძალის ჩარევით, რამაც შესამჩვევი კვალი დაამჩნია ჩვენს აწინდელ სოციალურ განვითარებას, რომელსაც დღესაც კი ვგრძნობთ.

რომანტიკა ყველა ამის მიხედვით ძლიერი შეიქნა ჩვენში, — ხოლო იგი მრავალ ვარაიებებში გადადიოდა.

მესამეეულ წლებში ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრება ალორძინების ვაზს ადგია.

— დიდუწებოვანი ილია ჰვლობს ჩვენს საზოგადოებრივ აზროვნებას.

ჩვენს საზოგადოებრივ აზროვნებაში ახალი მოტივი ისადღურება. ეს არის მოტივი **ეროვნული** და აქ იწყება ჩვენი ხელოვნების ახალ ემზაში გადასვლა.

მასსა შეიქნა საზოგადოებრივ აზროვნებაში.

იგი ხელოვნებაშიაც ისადღურებს. ახალი ელემენტი, რომლის ნასახი ფეოდალიზმის ელემენტების სიკვდილთან ერთად ჩაისახა სოციალიზმში, ეს კაპიტალისტურ საზოგადოების პირველი ტრანსფორმაციაა, მისი ასე თუ ისე გაფორმებებით გამოსვლა. სოციალურ სინამდვილეში ახალი გადაჯგუფება ხდება — რუსეთის რაზნოინტების მსგავსად ჩვენშიაც დაიბადა ლიტერატურის სამეფოში „ხალხში მოსიარულთა ინტელიგენცია“. რ. ერისთავის მიავნო ქარ-

თოლ ტეტისა. თუმცა იგი სრულიად განთავისუფლებულია რომანტიკის ზეგავლენით. ხელოვნება ეროვნულ პრობლემის და სოციალურ კითხვათა გადაჭრას შეუდგა. ბევრი დიდი თავი და ღრმა გული შეიწირა ხსენებულმა პრობლემებმა ხშირად ხელოვნება გ. ფორმებული პუბლიცისტიკით თავფეოდა. „პოეზია მოკვდა, დიდად პროზას ხანა“ — ი, ფიქრებს ქართული მკითხველი. წინააღმდეგ: მხოლოდ პოეზია შეჩნა კემზარბიტ ხელოვნებას, მის იდეის მტარებლად. ილია, აკაკი, ვაჟა-ფშაველა ამოსწორავენ ჩვენს პოეზიის სიმდიდრეს ლეიბ-მოტივი მათი პოეზიისა ეროვნული პრობლემა, თუმცა მათ პოეტურ აზროვნების გაქანებას პარალელურად უნივერსალური ხასიათი კი ქონდა. უკანასკნელი ყველა სიცოცხლის პრობლემებს პანთისტურად ავეიხსინს, ვეცხურათებს.

ჩვენ ამ მოკლე წერილში სასუბით ვერ განვიხილავთ ჩვენი ხელოვნების განვითარებას მე-XIX-ს. მეორე ნახევარში. ხოლო ვიტყვი: ჩვენი ამ ხანის, როგორც ხელოვნება, ისე საზოგადოებრივი აზროვნება, უადრესად პროგრესიულია. იგი ცდაა ძველი შეცდომების გამოსწორებისა, ხოლო სოციალურ კოლექტივის სულ სხვა პოლიუსიდან წარმოშობილი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

პ. კეკელია

პროვინსიის მოღვაწენი

არჩილ სლომონის ძე ციხისთავი

თავზე ხელადებული, თავგანწირული უნდა იყოს კაცი, რომ ქალაქის ცხოვრება მიატოვოს და ჩვენს ყრუ დაბა — სოფელს შევალიოს თვისი სიცოცხლით.

ასე ფიქრობს დღეს ბევრი და აკი სოფლიდან ქალაქსკენ მოისწრაფიან, ხალხს კი ღვთის ანაბრობაზე ანებებენ თავს.

თუ ასეა დღეს, დღეს, როდესაც სოფელში მუშაობა არც ისე ძნელია, რა უნდა ყოფილიყო ჰა წლის წინად, როდესაც ერის მხრით თვით ხალხი ვერ იგუებდა „ნაპწაულს“, მეორეს მხრით ძველი მართებლობა სდევნიდა „ბუნტოვნიკად და ნაროდნიკად“ მიჩნეულს ყოველ სასოფლო მომუშავე ინტელიგენტს.

ზემოვთ გამოსახული ადამიანი — არჩილ ციხისთავი ერთი იმ მკითრე მოღვაწეთაგანია, რომელმაც მთელი თვისი ძალღონე პროვინციის კულტურულ-ხელოვნურ წინსვლას შეაღია და დღესაც ჰაბუტური გატაცებით ემსახურება მას.

სენიარის მესამე კლასიდან გამოძევების შემდეგ (აქ მისივე ხელთნაწერი უფროსი „პირველი ნაბიჯი“ და არა ლეგალური წიგნები დაუბრუნეს), სამსახურში გამწესდა (მსახურებდა განჯისა და ერევნის გუბერნიებში, ქ. გუმბრის, სურამლინისა და გუმბრის მაზრებში, თელავში) ამავე დროს თვალურს ადევნებდა სამშობლოს მადის ცემას და ყოველის ღონისძიებით ხელს უწყობდა ადგ. მამული შვილურ — გოგონულ იღის გაღვივებას. თანამშრომლობდა „ივერიაში“ (ა. სოლომონიძის ფსევდონიმი), „მოგზაურში“, ივ. როსტომაშვილის ლექსიკონში და სხ. ქ. გუმბრში დაარსა ცენის მოყვარეთა წრე და ხანნიყოლებული წარმოდგენების მართვა დაიწყო. აქვე წ. კ. ს. ვამბეკობს ჰოთავჯღონდარებდა. 1918 წ. ოსმალებმა რომ გუმბრის აიღეს, არჩილ ფ.-ტელეგრაფის უფროსობა ჩამოართვეს, საქალაქო საქმეებში ჩაება, როგორც ქალაქის თვითმართველობაში არჩეული, და დიდი ამავე დღისთვის ქალაქს. აქ ირ თვის ოსმალია ტყვედ იყო. საქართველოს დამოუკიდებლობა რომ გამოცხადდა, დედა სამშობლოს მოატანა. აქ პირიქის სხედასხვა კულტურული დაწესებულებებში. დიდი ღვაწლი მიუძღვის საშუალო სახ.-ის თელავის განყოფილების დაარსებაში. დღესაც მისი გამგეობის თამაჯღონდარია. ამ განყოფილებას უკვე საკეთილი სამსახური სასწავლებელი აქვს. აგრადვე მხოლოდ მონაწილეობას იღებს სხვა კულტურულ დაწესებულებებში. რევოლუციის პირველ დღეებშივე, 1917 წ. 1 მაისს კავკასიიდან დილევრად გაიგზავნა მ. სკოცის რუსეთის ფ.-ტელეგრაფის მონამსახურეთა ყრილობაზე და ორგანიზაციებში თვალისწინა ადგილი ეძიარა. ფ.-ტ. უწყებაში, ვიდრე ნაციონალიზაცია გამოცხადდებოდა, არჩილმა თელავის ფ.-ტ. უფროსად დაინიშნისთანავე საქმეები გააერთიანა. სხვადასხვა სახის მოყვარულია, განსაკუთრებით თეატრის, და ერთ საუკეთესო ნიჭიერ ცენის მოყვარედ ითვლება. კოვად ასრულებს სიმხისა და თვადი-შვილის როლებს.

საერთოდ ყოველ საზოგადო-საჯულტურო საქმეში დიდის ხალხით მუშაობს.
უსურვით მხეხობა.

ი. — ელი

ქართული საგუდაგო თეატრის დაარსების ისტორიის გასაღები

1832 წ. შემდეგ ქართველ ტომის არსებობის საქმე საეჭვოდ გახდა, მთელმა ერმა თავის თავზე ხელი აიღო. ამახედ იყო, რომ ილ. ჭავჭავაძემ ვერცხლ ორბელიანს უსაყვედურა: თქვენ არ ხართ ისა, რომ დიდილი ენაზრძა-ნებით დასთხოვ; შიშით თქვენ მას არც საფაშოდა არც ქარში აღარ ხმარობდითო.

სხვანაირი წლები შემდეგ, საქართველოში მოვიდა მთავარმართველი ვორონციოვი. ამა ქართველები გაიცნა, ნახა ამ ერის საქმეები და დარწმუნდა, რომ ამ ერს სამი-ში ანუ მთავრობის საწინააღმდეგო არა აქვს რაღ.

მართლაც და ეს სწორედ ასეც იყო. ჩვენ მთავრობის კი არა, ჩვენი თავის და ცხოვრების წინააღმდეგი ვიყავით—ყუდილით მამულებს, ვეპირებით გლახებს, ვევიდობდით, ვლოპობდით, მამულებში შეცილებით ერთმანეთს დავა—დარბაზს უტყებდით, მით ვიღუპებოდით და ვისპობოდით უტყებდით და უჩინარად.

მაშინ არ დარჩა ერთი რომელიმე ქართველი შეძლებული გვარის წევრი, რომ მიზლინის მამული არ გაეყიდნა და არ შეეკანა. ასეთ ერს კი, ასეთ გულ-უბეს და ქართველთა ერთი უბრალო წიგნი, უფროსი და განეთიც კი არ ჰქონდათ. თეატრის სხეულობა სულ აღარსად იყო. ამის მაგიერ ქართველებმა კრივი იცოდნენ, ყომარე, ბითური, ცხრა და სხ. ამ გვარნი, რასც ვაბატანე ორბელიანი დიდის წყველით და ცრემლის ღვრით მოიხსენებს. ასეთ ერს მთავარმართველმა საწუხარო

თვალთ შეგება, მისმა სიბრაულმა ქართველებს სირცხვილის ღიმილი მოჰგვარა.

1850 წ. თბილისში გ. ერისთავმა უფრ. „ციცქარი“ დაარსა, მასთან ქართული პიესებიც დასწერა, მალე თეატრიც გაჩნდა. ქართველთა ცხოვრებას 1850 წლებში ცოტა რამ სხვაც შეეცა.

გიორგი ერისთავმა მოჰყვა ზურაბ ანტონოვი, გორელი, თავის დროს ნიჭიერი მწერალი და მოკლე დროში უღვითო დაღუპული. ამ ირო პირის პიესებმა ქართულ თეატრს 1850—53 წლებში სული ჩაუღმა. ამ სულის ჩადგმის მთავარმართველიც აძლიერებდა. ამ გარემოებას დიდი ისტორია აქვს. სამწუხაროდ, ქართველებს არც ეს გაღვივების ხანა შერჩათ დიდხანს. 1854 წლიდან, რაკი მთავარმართველი სხვაგან გადაიყვანეს, ქართველნი კვლად მოემწყვდნენ რუსთა უფლებმართობის სუღარის ქვეშ. მათთვის აღარც წიგნი იყო, არც თეატრი და არცარა სხვა ამ გვარი. გ. ერისთავმა 1853 წ. გასულ, ანუ 1854 წ. „ციცქარი“ დახურა სტამბა დაკეტა, თეატრც მოისპო. ზურაბ ანტონოვი უსაქმოდ დარჩა და მალე მიიცივალა, მათი ყოველი ჩაბარდა საიქიოს. ასეთი სურათი გადაეფარა ქართველებს 1855 წლებიდან.

თუმცა ქართველების დაძინების აცანი ამ წელს მძღვარად დაიბრუნა, თუმცა ქართველთა სიკვდილი მიეცა, მაგრამ მიინც ამ დროსაც აქა—იქ თითო-ორილა კაცი ბეუ ჰავენ 1857 წ. განახლდა „ციცქარი“. 1858 წ. განდენ ილ. ჭავჭავაძე და აკაკი; ამათ მოჰყვა ივ. კერესელისი გოდება; მალე ქართველ ერს თვალთ ხილვის ნიშანი დურჯყო. 1860 წლებში ხანდისხან წარმოდგენებსაც მართავდნენ. ასე თუ ისე, ქართველმა ერმა თავი დაანჭია სიჭკნო და მცონარეობის ხანას. თუმცა ამ დროსაც ჩვენში სჩნდებოდნენ ისეთი პირნი რომელნიც ლაპარაკობდნენ: ქართველი ერის საქმე წასულიათო. კაცი იბადება, გზირდება, ბერდება და მერე კვდება. ქართველ—ერმაც გაიარა ეს სამი ხანა, ენოა ივინი სურამში წვახან და მიწის მიერის მეტი აღარა უმეღდითარო. ამ აზრებს საჯაროდ კითხულობდნენ ლექსებით. ასეთი იყო იმ დროის კლასიკური გენნახიის დიოეტორი ჟელოხვისკი. ამ პირის მოძღვრებას გიორგი მუხრანსკიმ ზოსულ გადაარქვამა. ამ ყალბმად (კრუ-მეტირეობა) ჩვენის ტომის მოსპობის ხანა თვით ჩვენიც ცხოვრებიდან გამოძიხლო ცნობებისაგან გვიკარნახა, მაგრამ ერთიც და-მეორეც იყო მხოლოდ მუქარება და უმეცრებით სავსე შეიღვრების ნაყოფი, თანედური ბოღვა.

საბუნდოვოდ ეს ბედშავი ხანაც გააღეთ: რასაც ჩვენი ტომი უნდა შეეკანა. იგი თავის ზეადრება—ბოროტებად შეეკანა ეს ასეც უნდა მომხდარიყო, ოადვანაც რაც ბუნებრივად არ ხდება, მისი არც არაფერი შენდება. 1863 წ. ილ. ჭავჭავაძემ დაიწყო საქართველოს მოამბეს“ გამოცემა. 1865 წ. თბილისში რამდენიმე შეგნებულმა ქართველმა გახსნა კაი ქართული სტამბა, 1866 წ. იწყეს ქართული გახვთ „დროება“-ს გამოცემა, 1868 წ. „სახალხო გახვთი“-ს 1869 წ. უფრ. „ციცქარს“ უფრ. „მნათობნი“ გახვთა. 1871 წ. უფრ. „კრებულა“ ამავე დროს გამოსცეს სახალხო წიგნებიც 1875 წ. გამოვიდა პირველი იაკ. გოგებაშვილის „დედა ენა“. ყოველივე ასეთუფრობა ტებსთან წარმოდგენებაც ხალხში სული ჩაიღმა. ასე თუ ისე გაიღვივა ქართველი ერის სულის შთამბერაფი იყენენ 1857 წ. „ციცქარი“ და მისი რედაქტორი ივ. კერესელიც და ნამშრომელიც აკაკი, დ. ყიფიანი, დ. ქონიძე, ბ. არაღზინი და სხ. 1863 წ. უფრ. „საქართველოს მოამბე“ და ილ. ჭავჭავაძის კალამი. 1860 წ. ვახ. „დროება“, რედაქტორი გიორგი წერეთელი მის მარჯვენა მკლავში ნიჭ. ნიკოლაძე, სურამი მესხი და დიმი. ბაქრაძე, კირილე ლორთქიფანიძე და სხ. უფრ. „მნათობნი“ რედაქტორი ნიჭ. ავლიშვილი, თანამშრომელი ანტ. ფლოცკლაძე და რამდენიმეც სხ. უფრ. „კრებულა“ და მის რედაქტორ—თანამშრომლები. ამათ ვარდა თითო-ორილა პირნი, როგორც თბილისს, ისევე ქუთაისს და საქართველოს სხვა და სხვა კუთხეების დაბასა და ქალაქებში.

(გაგრძელება იქნება). ზ. კვიციანიძე

მტრის მოლოდინში

ნახატი ვალ. სიდ.—ერისთავისა.

საეშომლო გვიძახის!..

(ძღვინად იოსებ არიშაიძეს)

ჩემს საშობლოს ტის ტატნობზე კვლავ დრუბლები აფერხვრთადა!
ბოღმა, შური, დვარძლი, მტრობა, შთელის ძალით ამოძრავდა..
და მოიღვრის, მოისწრაფის, ჩვენი ერის ჩასწოქეულად;
გლავა, ვიშის მოსტანად, შუე სიკვდილის შესაქმნელად..

მოისწრაფის, რომ ჩვენს მხარეს დაუეხოს სისხლის ტბები!
თავისუფალ საქრთველს სურთ დაჭრან წინსვლის ფრთები..
და ჰა, ჩემო ერის შეიღწო! წუთი გვიდგას საშინელი—
შოდის მტერი, ჩვენსე ღამობს გამარჯვებას სისხლის მსმელი..

და საშობლო თავის შეიღებებს გვიეფის და გვიხმობს თავისეენ..
—აღსდექთ გვირნო! დარაზმეთ საბრძოლველად, გასწით მტრისეენ!
გასწით, გასწით და თავსედ მტერს შესხვედრეთ თქვენი ძადა..
დე, იცოდენ თქვენს ძარღვებში ჯერეთ სისხლი არ გამქრავდა!..

დე, იცოდენ ჩვენ სხვას არ ვმტრობთ; სხვას არ სჩავრავს ჩვენი ერი!
მაგრამ თუ გი თავს დაგვესხმის ჰვის ძახვით, შუე მტერი..
მაშინ, მაშინ შერის გრძობით ვიო ზატრუქი აუნთებით..
ვიამაზნებთ, თავს გასწირავთ, მტერს ვეკვეთით შიშველ სმლებით!..

მაშ, აღსდექთ გვირთა გვირნო! ერთსუღოვნად გასწით მტრისეენ..
ჩვენი დღეს საქრთველი დასავრავდ გვიხმობს თავისეენ!..

დ. პანკათელი

ბრძოლა ნახ. ვ. სიდ.-ერისთავისა

სურათში

(სახსოვრად ნინო მძინარიშვილისას)

მარმარილოსგან გამოიკვეთე ტანი მარმარი, ტანი თოკლისა,
 თუ ღვთის მშობელი გადაიფარე—ხატი, თამადა სვეტიცხოვლისა!
 ქვირთვასო, მაგ შეერდს რამდენი გარდი დასტირღებოდა ამოსავსებდა..
 ან რამდენ დამეს უდიდოდ თევა მაგ თვალთა გუბის ბნელის შესავსებდა?
 თვით ვაზაფხული—შენზედ შედოდა, მიზე სიუმიძახეს ვერ დამწამებდა.
 მაგ წარბთა ჩრდილს ქვეშ—რის იას ტოტი სოსანს კუნწულებს აწამწამებდა
 რა ვიცი, იქნებ დმურთს შესცდა შენი ასე დახატვა.. ასე აზარდვა,
 თორემ—რის გქმნიდა თავის მოჭიშხედ ან არ ფიქრობდა, ან არ დაზარდა?
 დახვად და წელზე გეხვევა ვაზი, თვალებში ზღვა სთვალეშს დამწვარ მუხისა,
 დახვად და ტანი ისე გერხევა, როგორც ჭანგები ჭანხუნისა.
 და შე შენს შემდეგ მძულდება ქალი.. და ასე უფრო მიტომ მძულდება,
 რამ შოთას მუხას—თამარის სახელს.. თავისი უავლი შ უსრულდება,
 და მართავც. ალბად, დმურთს შესცდა შენი ასე დახატვა, ასე აზარდვა,
 თორემ რის გქმნიდა თავის მოჭიშხედ; ვით არ ფიქრობდა... ვითარ დაზარდა?!

ი. მთავარილი

კუთხუთს ავგოგელი

ხალხური პიესა ერთ მოქმედებად, აზრი „მახტრიონიდან“

მ ო მ ქ მ ე დ ნ ი :

- კუთხე, მთიული დედაკაცი — 45 წ.
- წიწოლა, შვილი მისი, ომიდან გამოქცეული — 25 წ.
- მზია, მთიული ქალი, წიწოლას საცოლო — 17 წ.
- შოკრიკი, მეომარი — 23 წ.
- მოხუცი } თემის რწმუნებულ — 55 წ.
- ეფხო, } პოციტელნი — 51 „
- მანდილოხანი } (უსიტყვოდ) — 48 წ.

(მთიულთა სოფელი. გზის პირი. ქოხი, ბაკი. აბოლოვე-
 ბული ურემი. თენდება. ქოხის ვასწვრივ წიწოლა კლდე
 ხრამს ვადაყურებს. მთის კალთებზე ბურუსია, ოზბივარი.
 მთის წვერებს მზის სხივები ეფინება. ტყისკენ ძაღლი
 ვილაკას აუფუს)

მარიამ წინამძღვრიშვილისა

მწერალი ქალი, ქართული ყურნალ-ვაზუთების ძველი თა-
 ნამწრომელი, ამ ეამად ავადია. მისი ნაწერების კრებული
 მოკლე ხანში გამოვა.

I

კუტი, მზია

კუტი (დერფანში ტახტზე მუხლებ-მოკეცილი ზის; ართავს. გაიხედავს; საიდანაც ძალის ყეფა მოისმის) აბაი, სატელი, რას დაება, ვის უყვებს? ერთი გამოხე, მზია... (გასკეპრის) საკაცეთი მოლაღ ომში გაიკრიფა და, ნეტა, ამ დროს აქ ვინ იქნება?

წიწოლას ხმა (ძალის უყვავებს) თოლია, თოლია, სამკლე, ვეღარ მიკან თუ!

მზია (ტყისკენ იტკირება) დედაისი, წიწოლაა, წიწოლა! (გაემართება)

წიწ ხმა (ახლოვდება) აჰა, ძალო, შე ვერანა! (შემოდის სწრაფ ნაბიჯით, მოპარვით, თითქოს ვიღაცას ემალებოდა) დედაის ძუტუს ტირიმე!

II

ივინივე, წიწოლა

კუტი (სიხარულით წამოიწვეს, მაგრამ ვერა სდგება) ვენაცვლე ლომისას კიდევა გნახე!.. აქედ მო, შვილო, აქედ, ერთი დაკოცნო...

წიწოლა (ხევეა) შენმა ლოცვამ შემიხანა... მზიას თოლებმა მომიტაცა... (მზიას) შენ კიდევაცვლე, ჰქუა-გონება შენსკენ მოჭკოდა, ჩემო მზია! (ხევევა)

მზია (კაძალუების ალშური ვადაპკრავს)

კუტი ვერა, მზია, ბატარაი მოაზხადე რამე, მშვიერ იქნების... (მზია ვადის) ცხო, ჩვენებმა რა ჰქნეს, შვილო, როგორ ილაშქრეთ?

წიწ. (ოცა შერცხვილი—შეწუხებული) მაგისას ნუ-რას ჰკითხავ დედაისი!

კუტი მაშ რისა უნდა გკითხო შვილო: დღე-ღამ ჩემ საფიქრალ ჩვენ ლაშქრის ბედაი—გაივმარჯვებთ თუ ისევე ურჯულოთა ხელში დავრჩებით...

წიწ. ვერა, დედაისი! მართალია, კარგი მსროლელი-ბი ვართ, მაგრამ უეცრად გასულმა, ნაწყქმსარმა და ნამ-გალ-გუთინის მჭერალმა თათრის ვაწრითენელ ჯართან რო-გორ უნდა იომოს?

კუტი შვილო, შვილო! მერე ეგ სიტყვები შენგან მესმის? მითულის ხმალსა და სიათას უსჯულომ როგორ უნდა აჯობო?

წიწ. არ აჯობებდა, მაგრამ საქმე ბერაყფულად იყო დაწყებული... ფეხ-ბანდლიან ოზოლ კვირიას და მებზო-რე ლეღიას ნაფიქრალი განა თუ სიკეთეს გვიხამდა?! წველიწად-ნახევარია ოსმალი ბატონობს, მივლმა კახეთმა ადგილიდან ვერ დასძრა და ახლა კვირიამ და ლელამ უნდა გარეკოს ბაქტუქობით?

კუტი ვითომ და რაიო?

წიწ. რაიო და... კვირიამ გაიტყუა ლელა—წამოდი, თუ სამშობლო გიყვარს—თავი ვაწვიროთ, ქვეყანა აკ-ლებასა და სიოტხვილს გადავარჩინოთ... შენს თავს ფაშას მივარსოვდე ფეშქაშად, ფაშა ციხეში შეგვიფეებს და როცა შენ ფაშას მოალხენ, შენი ლამაზი თოლებით მო-აჯადოებ და აღერსით მოზნიდამ, ამ დროს მე ციხის კარს გავაღებ, ჩვენს ჯარს შვინით შემოვუშვებ და უსჯულოებს მუსრს ვავაფლებთ...

კუტი (უტრადლებით) მერე?!

წიწ. მერე—და—ლეღიაკ დასთანხმდა... მთა—ლრე-ში ნათრეე ქალა, ნაშუს ვინ მისკა!..

კუტი ნუ, დედილა, ნუ იტყუ მაგას: ფშავლის ქალ მწყემსობაში ნაშუს არ ჰკარავს... შენ ცხო სიქვი, თორ...

წიწ. ცხო რაღაი: მოაჩი ქომიჩის ჰამის ფაშის კა-რაეში ლაეაშის ჰამა ირჩია მისი ხსლობით და ჩვენი ლაშ-ქარიც ვაბრეყვდა...

კუტი ვაი, დედილა! რა მოუვიდა?

წიწ. ჯარი მოადვა ციხეს გუშინ, ცას რო მტრედი შეაფრინდა. ასტყდა საშინელი სროლა, ციხიდან ცეცხლი აწვიმებს ჩვენს ჯარს...

კუტი მერე?!

წიწ. მერე... მერე რამობდა... (ენცვლება) არ ვიცი. მე მომაგონდი შენ, მომაგონდა მზია, და წამოვედი... გუ-შინ მივლ დღეს ტყეში ვიყავ შეფარებული, რო წყეულ თათრებს არ დავენახე...

კუტი (ფიქრში წასული, ნაწყენი) მერე?

წიწ. მერე და... დღეს ძლივს გადმოვლახე გორეი, ხევ-ხევი, რომ მენახეთ...

კუტი (შეწუხებული მუხლებში ჩაიკრავს) ვაი, ძუ-ძუტუბო! ვაი!.. როგორი მამის შვილ ხარ?! მამაშენ არ იყვის ავეთ ლარს...

წიწ. რისთვის იწყველი თავსა?

კუტი (სასოწარკველით) ძმებს როგორ გამოწყვიდი, შვილო, ძმებს სადაც ისანი იდაგებან—რატო შენც იმათთან არა კვლები... დედის ერთა ხარ, სიყვარულით ვაგზარდე, იმტომ ხომ არა თავს სირცხვილი მაწვიმო?!

წიწ. საქმე იყო უხვიერი, უყავკო, უქკუო, და თავს რაზე შევკვალდი? (მომისმის თთვის ხმა, კლდის ტლაშანი. წიწოლა შეკრთება, წამოხტება. კიდევ თო-ფი. წიწოლა მიიხედავს, თან უკან-უკან იხევს. შეშინე-ბული, ვიღაცას შენიშნავს) დედაისი, თუ მიკითხოს ვინ-მე, უთხარი არ მისულათქო! (უკან გადახტება და ხეს ამოეფარება)

III

ივინივე, შიკრიკი

შიკრიკი (საფეთქელ-ახევეული, ნაჭრევი ტყუობა) გამარჯვება დედილა!..

კუტი გამარჯვებულმაც გამყოფოს შვილო: სადაუ-რი ხარ, ლაშქრობიდან თუ...

შიკრ. სწორედ და გამარჯვებითაც მოვედიართ...

კუტი ვეწიველ მაგ სიტყვისთვის, ჩემო ნუგუმის მცემელო!.. (შემოდის მზია საქმელ-სასმელით)

IV

ივინივე, მზია

შიკრ. ისე მოგსპეთ უსჯულოს ხსენება, ერთი მოამბეც არ ვადარჩენილა!

კუტი (წამოიწვეს) მოდი შვილო, მოდი ე მაგ ნა-ხმლეშში გაკოცო... (ჰკოცნის. დაუძახებს მზიას) აკოცე, შვილო! სამშობლოს გვირგვინს გილოღო ლამაზი ჰალის კოცნა... (მზია მორცხვად აკოცებს მუბლზე) შვილო, შვილზე უტკებს! რა ქენით, როგორ ილაშქრეთ? ვინ დარჩით, ვინ შევერით მამულის დახსნის დიდს საქმეს?!

შიკრ. გმირთა მამული ვერ დაითვლები, მაგრამ ორი გმირია, რომელთ სახეს ღმერთი მუდამ გულში ატარებს... მწყემსი ქალი ლელა და ოზოლ კვირია! კვი-რიამ და ლელამ თავი დასდევს, როგორც წმინდა ზეა-რებმა: კვირიამ ლელა ფაშას მიათვა, ვითომ და ფეშ-ქაში. და როცა ჩვენი ლაშქრის მისვლის ხანი მოახლო-ვდა, კვირიამ შინიდან კარი გაგვიღო; ჩვენ ხმალ და ხმალ შევკვირდი და თათრებს დავერივნით, მაგრამ ლელა და კვირიაც კარებში ენახეთ ყელ-დაპირილები.

ფაშა რომ გავიოკეთ და მთელ უსჯულოს ჯარს იარაღი აეყარეთ, ჯარმა ლელას და კვირიას გაეციებულ ვაგით მუხლ-მოყრიოთ თავყანი სცა...

კუტი კურთხეულიმც იყოს ხსენება მათი!.. ლელაი ლამაზ ქალ თუ იყო?

შიკრ. დილით მხეს, საღამოს მთვარე-ვარსკვლავებს ეცილებოდა... მაგრამ სულით უფრო ლამაზ გამოჩნდის... რაღა მოკლავს მის წმინდა ხსენებას!..

კუტი სახელი ხომ არაფერ შეარცხვინა?

შიკრ. თავი მოგვჭრა წიწვოლამ: შუა გზიდან გამოგვექცა და დაიმაღა. მაგრამ თავის თავს სადღა დავალები?! ერის წყევა და ქრულვა მისდევს უჩან... ლაშქარმა დასწყევლა, რომელღა დედამ ის შობა; შეაჩვენა, რომელ თემშია ცალიზარა; დაჰკმო, რომელი ქალიც მას გაუღიმებს...

კუტი (წუხს, თავს აქეთ-იქეთ ახეთქებს)

შიკრ. (განაგრძობს) მოლაღატე გამოგვიჩნდა, მაგრამ მტერი მინც ეძლიეთ... ამ დღიდან შეგებით ამოიუსუნტეთ, რადგან უსჯულო მტერი გარეკილია; ახლა თავისუფლად შეგიძლიათ ამოვით საქონელი, ჰხნათ მიწები, აანთოთ ცეცხლი... მშვიდობით, დედოღამ, შიკოკად ვარ გამოგზავნილი, ამბოს საცნობად: მთიელთ თემებს უნდა ვიცნობო ლაშქრის გამარჯვება... აგერ შარა გზაზე ჩვენი ლაშქარიც მოდის გამარჯვებულის დროშის ფრიალით... ჩვენი თავისუფლად სამშობლოს მშის ქვეშეთ თეთრი გვიარგის დროშა კიდევ ამაყად ფრიალებს...

მზია (ხონჩით გამოტანილი აქვს პური და სასმელი, მიაწოდებს სასმისს)

შიკრ. გაუმარჯოს თეთრ გვიარგის! შეგეწოთ მის მადლი და ძალი! (გადაჰკრავს და გაეა)

კუტი (მუხლზემო ხელებს ჩაიკრავს, თმის ჩამოიწუწვს, ძუძუებს გადმოიყრის, ლოყებს იხიკვს, თან მოსთქვამს) ვაი, სარცხვილო... ვაი, შერცხვნილო ქერო!.. ვაი, დანთმული კვრავ, შენში ცეცხლი ვეღარ ვალფივდება... (მოისმის ლაშქრის სიმღერა)

ლაშქრის სიმღერა

მოვიღიართ გამარჯვებულნი,
მოგვაქვს სამშობლოს საღამო;
კიდევ ფრიალებს ჰეთოში
თეთრი გვიარგის ალაში!

თეთრსა გვიარგის დიდება,—
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

ფუი შერცხვენა ლაჩარსა,
ფიცისმტეხ, აუგვიანსა;
დიდება ჩვენსა ლაშქარსა,
მელამაც სახელიანსა!..

თეთრსა გვიარგის დიდება,—
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

კუტი (სასოწარკვეთილებით თავს შემოიკრავს, აქეთ-იქით მიმოიქენებს, მოთქმით) სადა ხარ, შვილო ლაჩარო, ლაშქარში გამოჩრეულიო..

წიწ. (ხეს მოფარებული, ქურღულად ათვალეერებს ლაშქარს, თან შემინებული იმალება, ვითარცა იღუმლივ დენილი და ნაწუხს ახილიო)

1 V

ივინივე, მოხუცი, ეფხო, მანდილოსანი

მოხუცი (ეფხოს და მანდილოსნის თანხლებით) ეთერო, თემმა შეიტყო შენი შვილის წიწვოლას თავისი ლაჩარობით თემის შერცხვენა... თემმა შეაჩვენა ეს ოჯახი და ყველა ის, ვინც წიწვოლას მიეკიდება... როცა მთ-

ლი მთა თავის ერთგულ გმირ შვილთა ვაჟკაცობით დღესასწაულობს, ჩვენმა თემმა გლოვის ნიშნად ძაძა ჩაიკო... წიწვოლამ ჩვენი თემი გასთხიზა... თემი ჩემის პირით სწყევლის ამ ოჯახში ცეცხლის ანთებს, პურის მცხობელს, სახლის დამგველს... ამ დღიდან ეს ოჯახი ჩვენს თემში აღარ იხსენიება... წყევლომც იქნების თესლი მისი და წინაპართა ხსენება!..

კუტი (მოხუცის ყოველ წყევლაზე ამოიგმინებს, თავში იცემს; ბოლო სიტყვაზე გულშემზარავად შეჰხმეულებს) ვაი, ჩემიანთ სულეთში...

მზია (აქამდე ყოველივეს გაუთითრებულ —გამტკრებულ იმედს, უკეთ ადვილიდან მოსწყდება, გაქანდება და უკლებზე გადაიარხება)

ეფხო (გამოვლდება, კლდიდან გადახედავს, თავს გაიქნებს დანახებით) სულ წაწყმედილი, სულხორციანად დაილუბა!..

მოხუცი ვინ იყო?

ეფხო წიწვოლას საცოლო, ახალ დანიშნული, ჩვენი თემისა...

მოხუცი მან თავისი სული დაიხსნა... ის ცხონებულა!.. თემს სირცხვილის ლაქა მოეცლება...

წიწ. (გამოვარდება სამალავიდან, გამაჟურბული) რა გინდათ, რას მერჩით? (შერეკილით) რათ წამართოთ სიციცხლის ნუგეში... რისთვის?! ვისთვისაც სიციცხლე შევიანებ, ვისთვისაც...

მოხუცი (აწყვეტიანებს) შენ იმდენი ვაჟკაცობაც კი არ შეგეწეს; რამდენიც ამას... თემმა დაგწყევლა შენ და ამის შემდეგ შენთან სათქმელი აღარა მაქვს რა... (გაბრუნდება მოციქულებით)

წიწ. (გამწირებული) დედავ, დედავ!.. მე ხომ შენთვის გამოვიქციო... მე ხომ... (უნდა მოხვიოს)

კუტი (ხელებს გასასვლელს) გველის წიწვილი გამეზარდა—მეშვილებოდა, შენ რაზე მიგმე ძუძუ, რაზე? მოიტა, მოიტა ეგ ხანჯალი და ეს წყეული ძუძუები დამაქერ; ეს აღდე და მალე დასამიწვებელი, რომ შენ რძეს გაწოვება!.. რათ, რათ დაიკარგე სულ-ხორციანად! თავს ლდი რათ დაიხსნა?! (შარაზე მიმავალ ლაშქრის ცხენების თქარა-თქური, მწყობრი სვლა და სიმღერა მოისმის)

ლაშქრის სიმღერა (დაიწყება შორიდან, თანდათან ძლიერდება, ბოლოს და ბოლოს დაბლა ეშვება)

ჩვენი ხმალი მხეზე ბრწყინავს,
სიმართლვა ჩვენი ფარი;
მზე გავნათებს, არა გვძინავს,
ვაღფუქტეთ მტერსა კარი,—

თეთრსა გვიარგის დიდება,
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

ვაი, მშოშარს, დამაღულსა,
ერში, ხალხში გარეულსა,
ცოცხლივ ქვეყნად დამარხულსა,
ჯოჯოხეთში არჩეულსა,—

თეთრსა გვიარგის დიდება,
მტრად ნურავინ წაგვეკიდება!..

კუტი (თავში იცემს, თავისთვის ჩაბღლის)

წიწ. (ვაშეშმიშებული) ლელა... კვიარა... ჩემი ბრალი არ არის... არა! მზია, მზია! მე ხომ შენმა თოღებმა გამომიტყუეს... მე ხომ შენთვის გამოვეცალო ომს... დედა!.. მზია!..

ხმა (შორიდან მოისმის მძიმედ ხამულ-ხამულად) თემო! წიწვოლამ გვიღალატა! ლაშქარს გამოეცა! შეგვარცხვინა:

მაგის მომენი რომ მტერს ეომებოდნენ, ვე ტყეში იყო მიმალული და ბოლოს შინ გამოიპარა... იგლოვეთ მიი- ელთ ქალ-რძალნი და დედანა: მთელ თუშ-ფშავ-ხევსურეთში ერთი მოღალატე გამოგვიერია... ღიღნო და პატარანი, ქალნი და ვაჟნი, დღეიდან წიწროლა შეჩვენებულა... (ამ ხმას მთა მთას ვასცემს უბეთი)

წიწ. (თითოეულ სიტყვა სგანციდის, თითქო ვილაკის ემალებოა. უტებ ბოძს ქარვისკი გამოხსნის, ქობის მოშორებით ხეზე ჩამოაგდებს, ყულფად გამობმულს, შეხვტება, თავს ვაჟყოფს და ჩამოეკონწრალება)

ძალი (სახარლად დაიწყებს ყმიელს, თითქო გლოვობსო.)

ფ ა რ დ ა
იოსებ იმედავილი

1/-20 წ.
მატარებელში
სამტრედლიდან ხარაგოულამდე.

სახელმწიფო თეატრში აპრ. 27 წარმოადგინეს ოპერა „აბესალომ და ეთერი“ ავტორის ზ. ფალიაშვილის საბუნებისო.

ახლო წასულში ორმა შემოქმედებამ ახალა ფარდა ქართული მუსიკის სიყუჩეს.

დ. არაყიშვილის „რუსთაველი“ და ზ. ფალიაშვილის „აბესალომით“ ამეტყველდა ქართული გრძნობით ჩვენი ეროვნული მუსიკალური კულტურა. ეს იყო პირველი გამარჯვების ჩასახვა ქართული შემოქმედების პროცესში.

მატარულ ლიტერატურაში ჩვენ განვიცადეთ მრავალ სახიანობა, ფერადობა. ევროპის სახელმწიფოთა ცხოვრებაში ბუნებრივად ტემპით შექრალი ლიტერატურული მიმდინარეობათა მთელი წყება, ჩვენში ახალიგაზღვრული ტემპერამენტის სიცხოვლით მკვიდრდება.

რეაღიზმი, სიმბოლიზმი, მოდერნიზმი, და თვით ფურტიზმიც—დღეს ჩვენთვის ნაცნობობის სიხალოვეში დგას.

ლიტერატურულ მუშაობის სფეროში არის თავდავიწყების პროცესის სირთულე და სიყვარულით წვა.

მხოლოდ ქართული მუსიკა არ იყო გამოქმედაში, არაყიშვილმა და ფალიაშვილმა იწყეს ქართული მუსიკალური შემოქმედების ამეტყველება.

ჩვენ პირველად ვესმინეთ „აბესალომ და ეთერს“, ავტორის ბუნებისზე, თვით ავტორისვე ლობარობით.

ოპერის ღირსება ნაკლებ არაფერს ვიტყვით. ამაზე სიტყვა სეციალისტს გუთუნის. ჩვენ გვანტერესებს ოპერის მხატვრული მხარე, შესრულება, განსახიერება. ავტორის ბუნებისზე ჩვენ მხოლოდ ორი რამ ვნახეთ საყურადღებო: თვით ავტორი სამაგალითო სიყვარულით, ვაშლილი თვლებით, და შემდგ ალ. წუწუნავას რეცი- სორული ხელი სახელმწიფო თეატრის ვრცელ სცენაზე შესაძლებელს ყოველთვის დაეკრივიანებს ალ. წუწუნავას

შვიდი ტემპერამენტი ევროპიულ სერიოზობით. მხოლოდ ოპერის გმირთა აღმასრულებელი ვერ იდგენ საქირო სიმალეზე.

ქართული წორწილი მეფის სასახლეში. ეს სცენა— სიმდიდრეა მთელი ოპერის. ეს სცენა— ქართული წარსულის სახეა, საქართველოს მეტყველო ტრადიციას, ქართველი ხალხის ჩვეულების სილამაზის გაშლილი ძახილი. სტუმართ დაწყება, მეფე—დელოფის ხლება, ცეკვა, სიმღერა, ლხენა, სადღეგრძელო—ყოველივე ეს ქართული უნდა იყოს. მაგრამ ასე არ იყო.

ქართული ცეკვა რუსულ გრაციებში, უხეში გოპაკის მსგავსად, ყოვლად მიუღებელია. ბაჟურნაჰსი—მიღებული ბალერინა მაგრამ საშუალოდ ლეკურის შესრულებაში არ ჰქონდა სხელის მკვეთრი მოქნილობა. ვერც ვაჟები, გარდა ერთისა, ქმნიდენ სასურველ სისწორეს. არ იყო ბუნებრივობა, სიმარტივე, თავასუფალი გავლა სხელის. ყველა ამ სურათებისათვის ჩვენ გვყავს ძალები, საკმარისი იყო ჩახედვა ქართულ კულტურაში გაძნობულ საღამოებზე, რომ იქ მოცეკვავათა რიცხვი მრავალია.

ქანი მანდენევის შესრულებაში ფალიაშვილის ეთერი სასტიკად დამარცხდა. ეს იყო განსვენება ეთერის სულიერი ღირსების. ეს იყო დასამარება ეთერის განძობიერობის და სიბოლის. ეთერი კი რალაც ჰაეროვანი, ლამაზი, ღვებარები ქმნილებდა. ქნ მანდენოვს ერთი ადგილიც არ ჰქონდა საყურადღებო.

ივ. სარაჯიშვილმა ამ საღამოს ვერ გამოაბოთლა თავისი სახელი. სუსტობდა სიმღერაში. მხოლოდ მუდმივი გრძობიერობა მისი ჩვეულებრივ სიყვარულს ქმნიდა ამ მომღერლისადმი.

ინაზმი—მურმანი, ამ პარტიაში მოსაწონია.

დანარჩენ რუს მომღერლების ინტონაციაში სრულეებით კვდებოდა ქართული სიტყვის ლამაზი ბგერა. საქირო იყო ძალთა უკეთესი დარჩევა. **მ. ღვამიაჯავ.**

ს. გომის კოპერატივთა კავშირის თეატრში შაბაძს, ა. წ. აპრ. 24 ადვ. სცენის მოყვარეთა წრემ შ. შაქარაშვილის ხელმძღვანელობით წარმოადგინა ვ. გუნიას „და--ძმა“. ვ. ღვთისაგორისი (ოტია ჯღლია) შეუფერებელი იყო, როლის უტონდინარობა ეტყობოდა; ვ. გვაზავა (მარინე) არა ერთხელ გვენახავს მარინეს როლში, და მუდამ ნასიაშოვნებიც რჩებოდა ხალხი, მაგრამ ამ საღამოს ხმა წასული ჰქონდა, მასთან სუსტ პარტიზორების მიზეზით ჩვეულებრივ ვერ დავგაქმავთილა; ლ. დაგითაშვილის (დაშვი) ხმა ხელს უწყობდა, მაგრამ ხესავით ერთ ადგილას იდგა, ხელმისათვის ადგილი ვერ ეპოვა.

ვ. ელიოზიშვილის (ჯადია) სუსტობა: გუსტობულად გადაღის კი არა, უდარდელ შუამავლს უფრო ჰგავდა. შ. შაქარაშვილს (გაიბი) ხელს უწყობს ხმა, ტანი და გამოკლიდებო, მაგრამ ამ საღამოს დამაკმაყოფილებელი ვერ იყო. გრ. ფავაზაშვილმა (ფაშა) შეგნებულად და ხედმიწვენით დავესურათა ტაბი, ნ. ელიოზიშვილი (ყარა ოღლი) მოისუსტებდა, შ. კვალიაშვილი (ჯანვერდი) კარგი იყო. გრ. ჩაჩანიძე (გიორგი) თამაშმა დავაკმაყოფილა, როლი რომ სცოდნოდა უკეთესი იქნებოდა, ი. კველიაშვილს (მოხუცი ტყვე) ხმა ხელს ვერ უწყობს სცენისათვის, სხვა მხრივ არა უშავდა რა.

როგორც სარწმუნო წყაროდან ვაგვიც, სცენის მოყვებრთა უმრავლესობა ადგილობრივ გავრდიანია. ამ

პიესის მომზადების დროს მიუღიათ ცნობა ყაჩაღების თარეშისა და ბრძანების თანახმად გასდგომიან მათი კვალის აღმოსაჩენად რამდენიმე ყაჩაღი შეეპყრაით. ამ გარემოებამ რამდენიმე დღე წაართვა სკენის მოყვარეთ ამ მიზეზებით პიესამ ცოტა სუსტად ჩაიარა.

ხალხი ჩვეულებისამებრ ბევრი ვერ დაესწრო უამინდობის გამო.

ვეუსურვოთ მხნეობა და სიბეჯითე, რომ უფრო მეტის ხალხით განაგრძონ ეს კეთილი და წმიდა ხელოვნების საქმე.

Gitaii.

მოგზაურმა დასმა შალვა დადიანის მეთაურობით დასავლეთ საქართველოში დასარულა ქართულ მსახიობთა ვასტროლები. დასს გაუმართავ თოთხმეტი წარმოდგენა შემდეგ ადგილებში: ხონში 1, ქუთაისს 1 ფოთში 1, ზუგდიდში 2, სენაკში 1, ლანჩხუთში 1, სამტრედიასში 2, ყვირილასში 1 ხაშურში 1, ბათუმში 3. რეპერტუარში: შალვა დადიანის „გვეგექკორო“, „შურის-ძიება“ „ქალის 1001 ცბიერება“, „მათიკა“. დასმა გაუმართა იუბილე ნუკა ჩხეიძეს—ბათუმში.

დასის შემადგენლობა: ელ. ანდრონიკაშვილი, ვიქტორ გამყარელი, შალვა დადიანი, მიზა გელოვანი პაულე ფრანგიშვილი, ვიქტორ მატარაძე, სოსო ყვიძიძე, ნიკო ჩაფუნავა, ზაქარო ურუშაძე. დასს ვასტროლებზე გავრცელო ჰყავდა ნუკა ჩხეიძე, ფოთს და ბათუმს ოთხი წარმოდგენით.

დასს ყველგან აღფრთოვანებით ხვდებოდნენ. ზუგდიდში დასმა დათავარიელა ძველთაგან ძველი ისტორიული ციხე „ქაქვიჩი“, სადაც გადაღებული იქნა სურათი ადგილობრივ გლეხებთან შიგ ციხეში: დასმა გადაიღო სურათი პიესა „გვეგექკორიანს“ სასახლის წინ ზუგდიდში ეს სურათები დაიბეჭდება ჟურ. „ოქატრი და ცხოვრებაში ამ მოკლე ხანში.

ციხის დათვალიერებაში დასს დიდი თანაგრძნობა გაუწია ზუგდიდის ერობის თავჯდომარემ ლეო ქიჩილძემ; ციხის დათვალიერების დროს დასი ცხენებით მოგზაურობდა.

ში—კი.

სოფ. მარტყოფში აპრ. 15 გაიმართა საბავშვო საღამო ამავე სოფლის სკოლის ბავშვების სასარგებლოდ მონაწილეობდენ სკოლისავე მოწაფეები. საღამოს შინა არსი იყო: სალიტერატურო განყოფილება, სიმღერები და დასდგეს საბავშვო პიესა „გამარჯვებული“, თარ. დემურაისი. საღამომ სამავალითად ჩაიარა, ხალხი ბლომად დაესწრო და ძალიან ისიამოვნა თვითნაირი შეილებების გამარჯვებით.

აპრილის 17 მარტყოფის სკენის მოყვარეთ დასდგეს „ციმბირელი“ და „ბუტიიაობა“ აკასია. ამ წარმოდგენამაც ძრეულ კარგათ ჩაიარა და, მიუხედავად ცუდი დარისა, ხალხი ბლომად დაესწრო. ყველა მოთაშაშე საუცხოვოდ ასრულებდა თავის როლს. ხალხი ძრეულ ნასიამოვნები დარჩა. საერთოდ მარტყოფის სკენის მოყვარენი მუდამ კარგად ასრულებენ ნარგუნ როლებს, მიოლოდ ბინის სიციწროვე ძალიან უშლის ხელს.

დასწრე.

ქ. გორში მაისის 1 ა. წ. ადგილობრივ სახალხო გვარდის ბინაზე გაიმართა უფასო საღამო. აუარებული ხალხი დაესწრო. წარმოდგენა იქმნა ა. გასიტაშვილის

ახალი პიესა „სიცოცხლის გერი“ დრამა 1 მოქ პიესა ყოველმხრივ ლამაზია. ახალგაზდა ავტორმა პიესის თემა ისეთ ფერებით ჩამოაქანდაკა, რომ საზოგადოებაზე ღრმა შთაბეჭდილება დასტოვა. ავტორი რამდენჯერმე იქნ გამოწვეული. პიესა კარგათ იყო მომზადებული—დადგმული. დგმა ნინ. და ელ. ნასარიძეებმა და ა. გასიტაშვილმა ნიჭიერათ შესარულეს თვითნაირი როლები. შემდეგ წარმოსთქვეს სიტყვა მომენტზე ბ. წ. გაბუნია და კრ. თავჯკლიშიაშვილი. დივერტისმენტში მონაწილეობდნენ: ქ. გუნდი კლიშიაშვილისა, რომელიც მოისუსტებდა, შაქ. გოგიბედაშვილი—სკენები და ა. გასიტაშვილი, რომელიც თავის მიხედვით ლექსების ხელოვნურად წაიკითხვით საზოგადოება აღტაცებაში მოიყვანა. ა. გასიტაშვილი აქაურ კულტურულ საქმიანობის წინაშე თვალსაჩინო ამაგი მიუძღვის ყოველთვის მხალ არის, რითაც შეუძლიან გამოადგეს ხალხს, დღესაც აქ მუშათან დანერგულს გორში არ დაიფიქვა თავის ძველი მუშაობა და სკდიალობს დააკმაყოფილოს ხალხის სულიერი მოთხოვნილება.

მასწ. ჯა—ძე.

ერთობის უზნის მუშათა კლუბში დაარსდა მოწაფე ბავშვთა სკენის მოყვარეთა დასი ან. შავგულიძის თაონობით: ჰყავთ საკუთარი გამკვება (თავჯდომარე მდივანი, სკენარუსი, რეკვიზიტორი და სხვ. განუძრავათ სისტე. მართლად წარმოდგენების მართვა (თუმც 1917 წლიდან დრო—გამოშვებით სდგავდნენ პიესებს). კვირას, აპრ. 25 დასდგეს ა. გუნიას „ორი გმირი“, ისტ. დრამა 3 მოქ ან. შავგულიძის ხელმძღვ. ნელობით. თუმცა პიესა მათთვის შეუფერებელი იყო, მაინც მილოდინის წინააღმდეგ, სრულის ანსამბლით ჩაიარა. ი. ჭიაურელი (მ. მია გურიელი, —ტანი ვერ უწყობდა ხელს) და ვ. მესხს (ლევანი) განცდა აკლდათ. ან. შავგულიძეს (ტარიელი) ნიჭიერი, დაუჭირებელი თამაშით არა ერთხელ დაუტკბია დამსწრე საზოგადოება: იგი ჯერ 15—16 წლისა და ესლავ ეტყობა უტყუარი ნიჭი და ამ საღამოსაც მშვენიერი იყო, აწონდაწონილი ჰქანდა გმირის სულის კვეთების ყველა ენთებით, თვისი როლის დაკვირვებელი განსახიერებით აღტაცებაში მოიყვანა დამსწრე საზოგადოება და ბევრ გულწრივლ მაყვარებელს მოჰკვარა თანაგრძნობის ცრემლები. საჭიროა ყურადღება მიექცეს და გზა მიექცეს. დლონაძე (ბალათარ) კარგი იყო. გწჯომინებდა ყველა წინადადებისთვის სათანადო მიმოხვრა მიეცა. ი. ჩარკვიანი (მიქელი) ვ აბაზაძე (მწყემსი) ვ კაციტაძე (ყარაული) თვითნა ადგილას იყვნენ. რ. ებრაელიძე (დუღუ) ან) მოკარაჰეს რომ ააღწერდეს თვალსაც კარგი იქნება და ან. მანველიძე (დესპინე) ორივე კარგები იყვნენ, მაგრამ როლები რომ შეეცალხათ ეჭვობინებოდა. კლუბის განკვება ყოველ დღე იცხრობება ამ ბავშვ.—მოწაფეთა წრეს, რისთვისაც დიდი მადლობის ღირსია.

წარმოდგენა ფასიანი იყო 5—15 მ. დაიწყო 8 1/2 ს. გათვდა 11 1/2 ს. ხალხი ბლომად დაესწრო როგორც ბავშვები ისე დიდლონები და კმაყოფილც დააშალა.

ზ. გრემი.

ნაძალადევის მუშათა კლუბში შაბათს, აპრ. 17-ი თბ. კვანძის რკინ. სკენის მოყვარეთა წრის მიერ თბ. ბერიშვილის რეგისარობით წარმოდგენილი იქმნა „ეროლოიუციის რიერაზე“ დრ. 4 მოქ. აღ. მგალობლას

შეიღობა. მშენებრად დასაბრათა ნიკოს როლი ა. ლითა-
იხვილმა. მდინარე ხმა და მიმიკა მის ხელს უწყობდა—
მეუღლარებელი იყო იგი ნ. ბერძენიშვილთან ერთად (ელენე)
ჰე-4 მოქ-ში, კარგები იყვნენ ახალგაზრდა სცენის მოყვა-
რენი: ნ. კუტალაძე (პეტია) და ვ. ვაგავა (ზურაბი) თუმცა
პირველს კოტა როლის უცოდინარობა ეტყობოდა, მეორე
კი ზოგადად არა ბუნებრივ ტრადიკულ პაფოსით ლაპა-
რაკობდა. კარგი იყო აგრეთვე ვ. კულუხაშვილი პროფი-
კატორ ირაკლი როლი. ტყუობობდა, ბევრი შრომაზე გე-
წია მინიჭებულ როლის შემეშავებაში. არა უშავდა რა
ვ. კულუხაშვილისას (თამარა), ხოლო მ-4 მოქ-ში თვისი
მოხდენითი თამაშით ალტაქცებში მოიყვანა საზოგადოება.
ძველ სცენის მოყვარეს ა. კაკააშვილს (ვესელი), არ ეპა-
ტირება როლის უცოდინარობა, თუმცა შევეფერებოდალ
შეასრულა თვისი როლი. დანარჩენნი თავის ადვლზე
იყვნენ, ვარდა სცენარისტისა, რომელმაც რამდენჯერმე
გააცოცა სცენა და მსახიობნი უზერხულ მდგომარებაში
ჩააყენა. (კოცხლად იყო დადგმული მისი სცენა მე-3-მე
მოქმედებაში (ფარული კრება). საერთოდ წარმოდგენამ
მწყობრად ჩაიარა, თუ არ მივიღებთ მხედროლობაში გადა-
მატებულ ხმაურობას სცენის გარე-2 და მე-4 მოქ-
მედებებში და საერთოდ სცენის მოწყობლობას.

მეშაბადის კლუბში კვირას, აპრილის 18-ს, იგივე
პიესა („რევოლუციის რედაქცია“) იმავე შემადგენლობით
დაიდგა. მომსულტებდა ზურაბ როლის აღმასრულებელი
გ. დამანდაშვილი, რაც აისხნება მისი შემთხვევითი გამო-
სვლით ამ როლში. სუსტი იყო აგრეთვე ფარული კრება
მე-3 ში. აქაცა ქონდა ადგილი სცენარისტის მიერ სცენის
გაცივებას (მე 2-ე მოქ ბოლოს). საჭიროა ამ გარემოების
ყურადღება მიექცეს. საჭიროა აგრეთვე მიექცეს ყურად-
ღება სცენის გაუმჯობესებას დეკორაციების და რეკვი-
ზიტის შექმნით ვიმედოვნებთ, ისეთი მდიდარი ორგანი-
ზაცია, როგორც არის რკინის რკინიგზის პროფკომუნალური
კომპირი და რომლის განკარგულებაშიც არის ეს კლუბი,
არ დააყენებს ამ ნაკლის შეფესებას.

შაბათს, აპრ. 24-ს ზემოხსენებულზე წრის მიერ
წარმოდგენილი იქნა ა. ცაგარლის კოჰელია „რაც გინახავს
ველარ ნახავ“ თითქმის ყველა ჩვენგენს რამდენჯერმე
უნახავს ეს მხიარული კომედია და განახიერებული ტი-
პები ნაწილობა ყველასათვის. მით უმეტეს საჭიროა ეს
პიესა დადგმულ იქმნეს ყოველივე წვრილმან დეტალების
დაცვით და დღის ყურადღებით. ეს ხომ ერთგვარი
თინოგრაფიული სურათებია ჩვენი ახლი წარსული ცხოვ-
რების! ზემოხსენებულ წარმოდგენაზე ნაკლებად ვხედავ-
დით ამ პიესისადმი ყურადღების მიქცევას. ტყუობობდა, რომ
პიესა სახელდახელოთ იყო და ხმაოდ. პირველ მოქმე-
დებში ყარაჩოლელები სცენას სწორად აცივებდნენ, სოფ-
ლის გოგონების ცეკვა ვერ იყო შესაფერი, ვერც ილუჟმ
(ი. ლაფერაშვილი) დაგვაკმაყოფილა. სოფლის გოგონები
მალაღ ქუსლებიან ფესაცმელებით გამოვიდნენ სცენაზე!
სხებებთან შედარებით კარგები იყვნენ: გ. პავლიაშვილი
(ავეჯიქა), გ. გაბინაშვილი (გიგუა), ნ. გარჯახელი (კატინა),
ა. ძაძაძია (კობეტია), გ. სანიძე (არტემ ივანიჩი) და კ.
ქართველიშვილი (დავით). უკეთესი იქნება, ეს პიესა მოხ-
სნილი იქმნეს რეპერტუარიდან, თუ მის ხეირიანად დად-
გმა შეუძლებელია.

აპრ. 22-ს, თბ. კვანძის რკინისგზულ სცენის მოყვარეთა
წრის მიერ დადგმის პირველ დაწყებობი სასწაილებლის
ღარბ მოწყობითა სასარგებლოდ, წარმოდგენილი იქნა ა.

ცაგარლის „ხანუმა“. საერთოდ პიესამ მწყობრად ჩაიარა,
რასაც ხელს უწყობდა გ. პავლიაშვილის (მიკინა), ს. თე-
ზაძის (აკოფა), ს. გარაკახელის (ხანუმა) და ქ. კაქაშიძის
(ქაბატუა) მოხდენილი თამაში. დანარჩენი სუსტნი იყვნენ,
მეტადრეკ. დემეტრაშვილი (ტიმოთე), რომლის ლაპა-
რაკი მსმენელებმა ხიარინად ვერც-კი გაიყეს. წარმოდ-
გენას ხალხი ბლომად დაესწრო.

იმავე კლუბში აპრ. 25 იმავე წრემ წარმოადგინა
„რაც გინახავს ველარ ნახავ!“ წარმოდგენას ახლად
თითქმის ყველა ის უარყოფილი მხარეები, რომლებიც
იმავე წრის მიერ ნაძალადევის მუშათა კლუბში აპრ. 24
გამართულ წარმოდგენას, საჭიროა მეტი ყურადღება და
ხელოვნების ფაქტობად მოპყრობა, მით უმეტეს რ-ში ამის
ძალღონე შესწევთ.

გუ-ლი.
სახელმწიფო კლუბში აპრ. 29 ვ. კობახიძის თაო-
სნობით გაიმართა ლექცია—წარმოდგენა. იოსებ იმედა-
შვილმა წარმოსთქვა სიტყვა საერთოდ ხელოვნების და
კერძოდ თეატრის მნიშვნელობაზე განსაკუთრებით
კლუბებში. წარმოდგინეს აკაკის „პატარა კახის“
მეორე მოქ. მონაწილეობდნენ ვ. კობახიძე (კახი), გოძია-
შვილი (მწვემს), ტოგონიძე (რევაზი). კობლე (გივი) ცოც-
ხლად ჩატარეს, განსაკ. ვ. კობახიძემ. ბოლოს სცენები
და კულეტები წარმოსთქვეს სერაჟმა (კინტოლი), კობლემა
(სომხური), გოძიაშვილმა ლექსი, (მშენებრად). წარმოდ-
გენა არა ჩვეულებრივ პირობებში მიმდინარეობდა: აქვე
გვერდზე საშინელი ღრიანცელი იყო რაც მიუტყებელია.

კოცა.
სოფ. ქვემო ჭალაში (გორის მახ.) თემის გამგეობის
წევრის გ. ჯაბურის თაოსნობით აპრილის 17 მოწვეულ
იქნა გვარდიის წარმოდგენილი, გვ შტაბის, კოპე-
რატე-ს. საკრდილო აზნახაგობის, სასამართლოსი,
ადმინისტრაციის, ს.-დ. პარტიის და ადგილობრივი სცენის
მოყვარეთა კრება, კულტურულ საქმეების მოსაწყისრიგებ-
ლად. კრებად საჭიროდ სცენა დაარსდეს ქვემო ჭალის
რეიონის სახალხო გვარდიის შტაბთან „სახალხო წარმოდ-
გენების მმართველი და ლექციების მომწყობი წრე“.
აირჩიეს გამგეობა: „ადმინიტრი ფანგარაშვილი (თაქეძე),
ალ. მესხიშვილი (ამხ. იგივე ხაზინდარი), სკ. პარკაძე
(მდივ.), იაკ. ოჯახიანიძე, შაქ. შიუკაშვილი. მღვ. პეტრე
კარბელიშვილი და სანდრო ხელაშვილი. ი. —რი.

ხალკონთა კუროვანი *

უღროვოდ ვარდაცვალებულ მსახიობ გ. ოხნელის
ცხოვრებაში ბევრი კუროვანი იყო. მეტადრე უკანასკნელ
ხანს, როდესაც მსახიობი უმუშაობისაგან დასვენებულ-
ი მსამ მენიქია. ქართ. კლუბის ერთმა წევრმა უთხრა:

— „მსახიობს სმა არ გეკადრება, პირიქით—სინა-
თლის შეუტი უნდა შენათი ხალხშიო“.

— კარგი, ავისრულზე შენს რჩევასი. უპასუხა გიორგიმ
ერთ მშენებრივ ზავხულის დამეს, როდესაც კლუბის
ბალი სავსე იყო მოსიერნი ხალხით, გიორგიმ აიღო ანთე-
ბული ქაჩი და ხალხს სიარული დაიწყა, დამსწრენი
გაყვირებთ უყურებდნენ ორიგინალურ მუსიკურს, მაგ-
რამ გიორგი არ შეშკრათალა და გაიბახობდა: გზა სიხველ-
ში სინათლის შეშუქებელს-ო

ს. ჯილაღი

* ამ სათაურით დაიბეჭდა ამგები მსახიობთა, მუსიკოსთა,
მხატვართა და სხ. ცხოვრებინან. თანამშრომელთა უსთხოვო მსგავსი
მასალა მოგვეწოდოს.

ქართველ მომავალთა კავშირის პირობა

აბრილის 26 შესდგა ქართველ მომდგრალთა კავშირის საგანგებო ყრილობა. დაესწრო 30 წევრულ მეთ. თავმჯდომარეობა ვ. ლვინიაშვილი, მის აშხანაგად ი. კ. კარგარეთელი. პირველი მოხსენება გამგეობის მოქმედებაზე გააკეთა ლვინიაშვილმა. მოხსენებიდან სჩანს: ათი თვეა კავშირი არსებობს. მისი მიზანია, გარდა თვის წევრთა ინტერესების დაცვისა, ვოკალურ ხელყოლების განვითარება საქართველოში. ამ ხნის განმავლობაში გამგეობას: 1) გულტარებია რეგისტრაციის წესით კავშირის წესდება და ამ რიგით მოქმედობა კავშირი ქართული მომლოცვისა, როგორც უფლებიანი ორგანიზაცია; 2) კავშირის მიუღია მხურვალე მონაწილეობა ქართულ მუსიკალურ საზოგადოების რეორგანიზაციაში და ბევრში კიდევაც მიუღწევი მიზნისათვის; 3) უშოვნია მუდმივი ბინა კავშირისათვის ინსტრუმენტით და აგრეთვე უძებნია საარსებო წყაროები (ქასაში შემოსულა 40000 მანეთამდე). 4) შეძლებისდაგვარად დახმარება აღმოუჩენია თავის წევრებისთვის სწავლის ფულის შეტანით; ჯერ—ჯერობით შეუტანია მოწაფეებს სწავლის გადასახადი (სამისა კონსერვატორიაში, ორისა ქართ. სამუსიკო სკოლაში); 5) დიდი შრომა გაუწევი საოპერო სტუდიის დაარსება მოწყობისთვის, ეს სტუდია მომავალში გარდაიქმნება საოპერო ჯგუფით სახალხო სახლთან; 6) ცდილა სამუსიკონაწარმოების მთარგნის მოწყობას; ამ საქითხში გამგეობა ქართ. კლუბთან შეთანხმებით მუშაობს) ვ. ვუაის დაევილა აღნიშნულ ნაწარმოების თარგმნა და ზოგიერთი რამ გადაუთარგმნია კიდევ (7) დაუარსებია ინსტრუმენტალური სექცია 30 კაციის შემადგენლობით, რომელთა მხრივ გამგეობაში ორი წევრი შედის; 8) უმეცადინია კავშირში საუკეთესო ძალეობი მოეზინა და მიზნისთვის მიუღწევი კიდევ ამ ბოლო დროის გამგეობის მუშაობაში მონაწილეობდენ ცნობილი ქართველი არტისტები ნანობაშვილი, ინაშვილი დ ი. სარაჯიშვილი.

უახლოეს მომავლისათვის გამგეობას დასახული აქვს: 1) სახალხო სახლთან უსათუოდ დაარსოს პატარა საოპერო ჯგუფი ქართულ მუსიკალურ საზოგადოების თანამშრომლობით; 2) გააუმჯობესოს საზოგადოთ კავშირის დღევანდელი მდგომარეობა და კერძოთ მდგომარეობა ქართველ მომხრელებისა სახელმწიფო თეატრში და 3. გააძლიერო კავშირის ქონებრივი მხარეც.

მოხდა ახალი არჩევნები გამგეობისა, რომელშიაც აირჩულ იქმნენ: ბ. ბ. ი. პ. სარაჯიშვილი, მ. ნანობაშვილი, ა. ი. ინაშვილი, ა. გ. საოჯიშვილი, დ. აკოფაშვილი ვლ. სიმონაშვილი და გ. ლვინიაშვილი, ხოლო კანდიდატებათ ი. გ. კარგარეთელი და მ. ლონტი. გამგეობის თავმჯდომარედ ერთმანეთს შორის წევრებმა აირჩიეს მ. ნანობაშვილი, მის მოადგილედ გ. ლვინიაშვილი და პასუხისმგებელ მდივნად ვ. სიმონაშვილი. სარევიზო კომისიაში ძველივე წევრები—სვ. წერეთელი და ა. კიკნაძე.

შემდეგ მოხსენება გააკეთა ა. ი. ინაშვილმა საოპერო საქმისა და არტისტის მდგომარეობის შესახებ სახელმწიფო თეატრში. მომხსენებლის სიტყვით მდგომარეობა ისეთი ყოფილა, რომ საოპერო საქმეში ბევრი ცვლილების შეტანაა საჭირო. ყრილობამ დაადგინა:

დაევალოს გამგეობას საზოგადოებისა და მთავრობის წარმომადგენელთა ყურადღება მიაქციეროს საოპერო საქმის უარყოფითი მხარეებზე და მისცეს სათანადო მსჯელობა მოხსენების, რომლის ძირითად დებულებებს ყრილობა საესებოთ იზიარებს. გარდა ამისა ყრილობამ დაავალა გამგეობას, ვისაც ჯერ არს წარუდგინოს შემდეგი ორი წინადადება: 1. ძირიანად შეეცლიო იქმნას ადმინისტრაციული გამგეობა სახელმწიფო თეატრისა საოპერო საქმის სათანადო სიმაღლეზე დებულებლად და 2. ამ რეორგანიზაციის მოხდენის დროს კავშირს შეძლება მიეცეს მონაწილეობა მიიღოს.

თავის მოხსენების დროს ინაშვილი გაკვრით შეეხო ბოლო ინციდენტს, ბ-წ. წუწუნავასა და სახანო თეატრის არტისტთა დღევანდელი შორის მოქმედარს, რომლის დროს ბ. წუწუნავის მიუშარბნია მუქარის კოლოთი არტისტ პოლიავეისათვის. ამ ინციდენტის შესახებ ყრილობამ მოისმინა ვრცელი ახსნა-გარკმტებანი ინციდენტის დამსწრე პირთა და დახდგინა: 1. აღინიშნოს, რომ მუქარეებით მიპართება დამსახურებულ არტისტისადმი დაუშვებელია და მიტომ აცხადებს თვის დრამა აღმუთობას.

ყრილობამ მთელი დღიური წესრიგის განხილვა ვერ მოასწერა და გადასდო შემდეგ სხდომისათვის.

პირიშიკა და გიგლიოგრაფია.

საფუტეკრის მოვლა. მეფუტკრის კალენდარი. ელვარდ ბერტრანისა. თარგმანი და გამოცემა (1920 წ.) ლ. ცაგარელისა, ავტორის სურათით და 76 ხახატით. 200 გვ. ფ. 80 მ.

ფრიალ სასარგებლო სახელმძღვანელო ჩვენი ქვეყნის მეფუტკრეთათვის. და სწორად ახლა, ამ განაფხულზე, რუდესაც ფუტკარი მთელი ზამთრის ხანგრძლივი ძილის შემდეგ, გააოღის ახლაა გალიძებულსა შემოვლო. მართალია ჩვევ გააქვს ქართული ნათარგმნი ჰაზარა წიგნაკი ფუტკრის მოვლა და აგრედევ ამ. წულადის მიერ შედგენილი, საქმადი დიდი ნაშრომი, მაგრამ არ შეიძლება ელ-ბერტრანის ნაშრომს უპირატესობა აო მიეკეთ, როგორც მთელ ქვეყანაზე ცნობილს და სახელმძღვანელოდ ბილვულს. ეს ახლა გამოცემა დასურათებულია 76 სურ. და შეიცავს 200 გვერდს. ფასი 80 მ. რაც დღევანდელ პირობების მიხედვით ძვირი არ არის.

პირველი ხარისხის ხოვანი რესტორანი

შაშკანი!

ამხ—ბა ძმათა ეკრესელიძების და ბაკრაძეთა
(რუსთაველის პრ. სახლი ვორელაშვილის № 16)
ერთი საუკეთესო რესტორანთაგანი დემოკრატიის
სასტუმროდ.

საუხემ და სადილი ქართული, იმერული, გვარაპოული, აზიური მზადდება საუკეთესო მზარეულის თავდგომით, სასმელები ყოველდღიური რესტორანში უკრავს სიმებიანი ორკესტრი.

(წლიური)

ალაი ივანეს ძე ელიზბარიანი

სახალხო სცენაზე სცენის მოყარედ 35 წ. მოღვაწეობის შესრულების (1885—1920) გამო. მონაწილეობდა ქართულ სცენაზედაც თბილისსა და ბათუმში. იუბილე იმალება მისს 11 სახალხო სახლში. ჩვენი ოცდაქვია სალაშს უძღვრის სახალხო სცენის ამ უნაგარო მუშაკს.

ღვრილი აგზები

ნოე უღრანაის თხზულებათა სრულ კრებულზე ხელის მომწერთა საყურადღებოდ ცხადდება, რომ ვინაიდან მხოლოდ ხელის მომწერთათვის იბეჭდება განსაზღვრული რიცხვი, ამიტომ: 1) ვისაც ჰსურს სრული თხზულების (ხუთმეტყვე ტომის) მიღება, ყველა ტომის ბე, თითოეულზე 30 მან., სულ 450 მან. ამ თავითვე უნდა შემოიტანოს. ყოველი ტომის მიღების დროს გაიძიხდის სრულ სალიარალს ბეს გამოკლებით; 2) ვინც დღემდე ხელი მოაწერა, თუ ჰსურს დანარჩენი ტომების მიღებაც, თითოეულ ტომზე 30 მან. ბეც ამ თავითვე უნდა შემოიტანოს; 3) დაწესებულებათა და ორგანიზაციებს მოსამსახურეთა ანუ წევრთათვის ხელის მოწერა შეუძლიანთ უფრო შედეგითანის პირობებით თავის რწმუნებულ წარმომადგენელთა საშუალებით: თუ ყველა ტომის მთელი ბეს გადახდა ერთბაშად არ შეუძლიანთ, პირველ ტომზე უნდა გალიანაღონ 30 მან., იმ პირობით კი, რომ როცა წინა გამოცდა, მისი სრული ღირებულება გადახაონ, ხოლო უკვე შემოტანილი 30 მან. შემდეგი ტომის ბედდარჩება გამოციმის დასრულებამდე. ფული უნდა გამოიგზავნოს ქართული ბეჭდვითი ამბანაგომის სახელზე თბილისში რუსთაველის პრ. № 26

ნაძალადევის თეატრი, გ. პლენანოვის სახელობაზე, გაიხსნა მისის 1-ს მოლოცეების შემდეგ, დასდგეს სცენა ი. ირემაშვილის ახალი პიესიდან, რეჟოლოციის ტალღებზე. პიესა დროს შესაფერია, მუშათა პირველი გამოსვლის სურათთა და ცოცხლადაც დაიდგა, —სპარაბაბდა ხმაურობა რაიაც, ცოტა არ იყოს, უმოთაგრეს აფეროქრ-

თალებდა. მეორე განყოფილებაში მიიღეს მონაწილეება: მომღერლებმა: ნანობაშვილმა, სარაჯიშვილმა ინაშვილმა, ფაულენშვილმა ოქრაპირიძის ასულმა, მოხეტიალე მუსიკოსმა ი. ქურხულმა პოეტებმა, ვ. როხაძემ, ობოლმა მუშამ, ხ. ვარდაშვილმა და ბ. კორნიეევმა ნანობაშვილმა კარგად იმღერა ოპერა „ტოსკი“-დან და „მარს.“ ნანობაშვილი კლასიკური მომღერალია. ასეთი მომღერლები ჩვენში ცოტანი არიან. სარაჯიშვილის და ინაშვილის დეტუმა ოპ. „აბესალომ და ეთერი“-დან. ალტაქებაში მოიყვანა დამსწრე საზოგადოება. დაბოლოს დასდგეს მუშების ცხოვრებიდან, ლ. ტანდიტის „მხეს“ დასასრულ —გზაში, რომელიც დილაძის გაგრძელია. ტენორი.

შაქრო სავაროვი. 35 წელიწადია მოღვაწეობს ქართულ სცენაზე, იგი, შედარებით ჩვენი სცენის კოროიფებთან, პატარა მსახიობია, მაგრამ ღვაწლი მისი თვალსაჩინოა. მან შექმნა ჩვენ სცენაზე არა ერთი საყურადღებო ტიპი, მიუძღვის ღვაწლი ავრთვევ, როგორც რეჟისოს და სახალხო სცენის მსახიობს.

პარისკეეს, მისი 14 ქართულ კლუბის თეატრში იმართება მის პატეისაცემად წარმოდგენა. მონაწილეობენ თითქმის ყველა დამსახურებულ და ახალგაზდა მსახიობთა ძალები. იმედა, ქართველი საზოგადოება დაესწრება ამ გამოსათხოვარ საღამოს და მადლობას ეტყვის ჩვენს „პატარა შაქროს“.

ქართველ მომღერალთა ყოილობამ მომენტის შესახებ მიიღოს ს. უროშაძის რეზოლოცია: „ყრილობა ესალმება მთავრობას და გამოისტკავს სრულ იმდეს, რომ ყველა ქართველი ხელოვანი იარაღით ხელში მხად არის დიკვას საშობლოს უფლებს.“

კომპოზიტოვო კვშირის გამგეობამ თავისი საჯაროთ დამოცხადებული დაპირება ნახევარი მილონი მან. აღარ მისცა ქართულ სამუსიკო საზოგადოებას. ამის გამო საზოგადოების რწმუნებულმა ს. ყოიკოლიანმა წეეოობას თავი დაანება. კაპულა და საოპერო სტუდიაც რაოდენიმე თვეა უჯამაგირო.

დრამატ. საზოგ. გამგეობა მხნედ შეუდგა ქარდისის შედგენას. შემუშავდა პიესების რუპერტუ არიცი.

ახალგ. დრამ. მსახიობ ნ. რიყამაძის დებოუტი გამიართება ქართულ კლუბის თეატრში მისის 10. დებოუტანტი კითხულობს „შეშლილის წერილებს“ შემდეგ იდგმება პიესებთ: ს. წერეთლის „თანამედროვე მეოჯახენი“ და ნ. დიმიტის „ლექსში“.

სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს ბევრი ქართველი ხელოვანი. ყველა ხალისიანად მისისწრაფვის ბრძოლის ველზე.

თბილისს ჩამოვიდა გრ. პეტროვი, რომელმაც წაიკითხა რაოდენიმე ლექცია. ლექტორის სეიდა: „ძველი რუსეთის ოლდგენა“.

გამოვიდა რუსული სახელოვნო ყურნალის „ისკუსტვოს“ მორიგი №. ყურნალში, სხვათა შორის მგომწობიანო წერიალია ქართველ მსახიობის პირადი დრამის შესახებ. № შინაარსიანად არის შედგენილი.